

Българин

БРОЙ 2 | 2016 ЦЕНА - 30 Kč

Дванадесета световна среща на българските медии

130 години от рождението на Дора Габе

Българофилът Владислав Шак

Капризно лято 2016

Уиндзор - най-големият кралски дом в света

Две нови български приказки за юнак Митьо Очите

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Голямо българско семейство в центъра на Прага

Прием на деца и ученици за новата 2016/2017 учебна година

Контакти: bagari@atlas.cz, 777 196 322

Снимка: Мария Захариева

Дванадесета световна среща на българските медии Прага 2016

Снимки: Минка Атанасова

МАКСИМ МИНЧЕВ
Генерален директор

Снимки: Минка Атанасова

МАЯ МАНОЛОВА
Национален омбудсман
на Република България

Скъпи читатели,

Централна тема в настоящия брой на списание „Българи“ е Дванадесетата световна среща на българските медии, която се проведе в Прага през май. Години наред на тези форуми се събират български журналисти от цял свят. Срещаме се, за да обменим опит, да обсъдим актуални проблеми и теми, които ни вълнуват. През изминалите 12 години се родиха и немалко искрени приятелства. На всяка среща усещаме колко е жив българският дух в различни държави. И осъзнахме родината не като територия, а като духовно пространство.

Всичко това дължим до голяма степен на организаторите - Българската телеграфна агенция и Асоциацията на българските медии по света, както и на главния инициатор на Срещите - генералният директор на БТА Максим Минчев.

12-та световна среща се отличаваше от останалите със слабото присъствие на политици. Някои от тях така и не долетяха до Прага. Затова пък

журналистическата гилдия беше застъпена не само от български, но и от чужди журналисти. Извънредният и пълномощен посланик на България в Прага Лъчезар Петков присъстваше със съпругата си Боряна Пунчева от началото до края на Срещата. Част от участниците имаха какво да ни кажат, други ни съветваха или наставляваха, но не липсваха и хора, които бяха дошли със своя мисия. Специално на мен ми липсваше богатата културна програма от миналите срещи, благодарение на която посещавахме заедно катедрали, дворци, национални библиотеки, изложбени зали.

За съжаление, интересната изложба „Българските чехи“, която бе представена на откриването, не можеше да се разгледа до края на форума. Това, с което не се запознаха присъстващите на 12-та световна среща, е дейността на българските сдружения в Чехия. Дори за представянето на двете български медии, които излизат в Прага, не остана почти никакво време. Българската общност в Чехия определено не беше на фокуса

на тази Среща.

Освен репортажите за медийната среща, в настоящия брой ще намерите и репортажи от множество културни мероприятия, организирани от различни сдружения и институции, ще се запознаете с дейността на българофила Владислав Шак. Ще прочетете две нови, изпълнени с ирония, български приказки за Митьо Очите.

През май в Прага се проведе поредното издание на конкурса за превод и есе „България в дланта ми“. Наградните творби и преводи и тази година отпечатваме в няколко поредни броя.

Две от статиите в списанието са посветени на паметта на поетите Евтим Евтимов и Романьола Мирославова, и на артистката Надя Тодорова, които починаха през юни.

Не на последно място ще научите какви духовни емоции може да носи Капризно лято 2016.

Дано и вашето лято не е лишено от подобни приятни капризи!

Мария Захариева

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Голямо българско семейство в центъра на Прага

Прием на деца и ученици за новата 2016/2017 учебна година

- детска градина и предучилищна група,
- начален етап,
- вокално-танцова група „Орфей“.

Учебната програма е съобразена с годишния учебен план на адаптираните учебни програми на МОН по български език и литература за деца на български граждани в чужбина

Контакти: bagari@atlas.cz, 777 196 322

Адрес: Дом на националните общности „Воцелова“ 3, Прага 2

Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova

Съдържание:

Българската общност 4–9

Земята на изгряващото слънце / Напред, науката е слънце! / Здравей, лято! / Нашите ученици творят / 24 май - свят ден в празничния календар на България / Надя Тодорова - царицата на малките роли

Култура и традиции 10–19

Към светли бъднини с оптимизъм / Лица от моята Прага / Прага – сърцето на народите 2016 / 130 години от рождението на Дора Габе / Романьола Мирославова - муза и спътница на поета Евтим Евтимов / Николай Пенев режисира в Прага „Лунатична комедия“ / Людмил и неговите дишащи герои / Две нови български приказки за юнак Митьо Очите

Актуално 20–25

Дванадесета световна среща на българските медии

Българо-чешки връзки 26-31

България в дланта ми / Капризно лято 2016

Годишнини 32–34

75 години от смъртта на Владислав Шак

Накратко 35

Пътешествия и разходки 36–37

Уиндзор - най-големият кралски дом в света

На корицата: Директорът на редакцията на „Лидове новини“ Веселин Вачков на откриването на Дванадесетата световна среща на българските медии. Снимка: Минка Атанасова.

Земята на изгряващото слънце

На 16 май в картинната галерия на Дома на националните общности се откри втора по ред фотографска изложба, посветена на Земята на изгряващото слънце. Тя бе организирана от сдружение „Възраждане“ и отново предизвика небивал интерес.

Многонационалната и многобройна публика, която посети вернисажа, имаше възможност да съзерцава екзотичната японска природа, приказни храмове и замъци и традиционни кимона през фотообектива на Ирена Седлачкова, Даниела Радоза, Любомира Попова, Мария Захариева, Станислав Леман, Йржи Хонус. Благодарение на фотографите -музиканти от пражката Държавна опера - посетителите имаха възможността да се докоснат до един далечен и малко познат свят, изпълнен с гейши, погоди и японски градини.

Много снимки в изложбата са свърза-

ни с интересни истории, които главният фотограф Станислав Леман сподели с присъстващите. Той „разходи“ зрителите из различни японски градове - Киото, Нара, Миаджима, Мацushima, Отофуке, разказа им любопитни подробности за дворци и храмове, за традиционните сватбени и чаени церемонии, след което ги поведе към планината Фуджи, която е свещено място за японците и е в списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО. Станислав Леман сподели пред любопитните гости перипетиите си при изкачването на Фуджи, след което демонстрира пред смяяната аудитория два автентични японски меча. Специално аранжираната за изложбата миниатюрна японска градина бе сътворена от Ирена Седлачкова. В нея традиционният дървен мост, оцветен в червено, бе обграден от разцъфнали азалии и храсти, кладенец, каменни фенери и старателно загладен пясък и

чакъл. Застинала хармония и усет към детайла струеше от японската градина и пренасяше гостите в един екзотичен оазис на спокойствие и размисъл. За декорацията на цялата изложба с много старание се бе погрижила Емилия Карлович. В няколко витрини можеха да се видят ветрила, японски кукли и различни аксесоари от Страната на изгряващото слънце, които бяха умело аранжирани в изложбената зала.

Някои от посетителите бяха облечени в кимона и юкати, други носеха ветрила и това неизменно ни приближаваше до японската атмосфера. Накрая участниците в изложбата имаха възможност да опитат традиционното суши, както и български кулинарни специалитети и вино в кафенето на Дома.

Мария Захариева

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“

Малка японска градина красеше изложбената зала

Фотографска разходка в Страната на изгряващото слънце

Напред, науката е слънце!

Последният учебен ден в Прага

Последният учебен ден беше изпълнен с много вълнение и празнично настроение за учениците, учителите и родителите от Съботно-неделно училище „Възраждане“. В ранната неделна утрин на 5 юни учениците от първи, втори и трети клас дойдоха, заедно с родителите си, в Дома на националните общности, за да участват в тържеството по случай края на учебната година. Много радост,

лъчезарни усмивки и красиви цветя изпълниха изложбената зала. Отначало всички се събраха за традиционната обща снимка, която ще ни припомня още дълго време вълнуващите мигове от края на учебната 2015/2016 г.

Следваха открити уроци, в които взеха участие и родителите. Щастливи усмивки озариха лицата на учениците, когато техните любими учителки им раздадоха дългоочакваните удостоверения за завършен клас и им пожелаха весела ваканция и много успехи през следващата учебна година.

След многото емоции и възторжени възгласи дойде ред на вкусните лакомства, приготвени от родителите. В голямото българско семейство на училище „Възраждане“ през изминалата година имаше много незабравими мигове, сред които бяха

посрещането на Дядо Коледа и Баба Марта, празнуването на националния празник на България, посещението на паметника на Св.св. Кирил и Методий на Карловия мост, участието в коледни и великденски работилници. В повечето от тях, освен учениците от първи, втори и трети клас, се включиха активно и децата от предучилищната група.

Голяма благодарност заслужават учителките Галина Петрова, Даниела Димова и Здравка Славова за огромното търпение и усилия, които полагаха през цялата учебна година. Те накараха децата и учениците да почувстват и възприемат българския език като свой роден език в чужда езикова среда.

До нови срещи наесен!

Мария Захариева

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“

Здравей, лято!

Това беше темата на последния час на учениците от Българското неделно училище в гр.Бърно. Часът, в който децата получиха своите удостоверения за положения през учебната 2015/16 година труд. Въпреки проблемите, които възникваха през годината, въпреки езиковата бариера, българските деца и техните семейства показаха една от типичните български черти – знания, успех и напредък.

Преодоляхме всички препятствия и посрещнахме лятото по-знаещи, по-способни и по-близо до корените си – ограмотени и със събудено чувство за родолюбие. Нека септемврийският първи училищен звънец ни събере отново, за да надградим наученото и покажем, че сме достойни наследници на предците си.

Йоана Христова

Последният учебен ден в Бърно

*Честит животен юбилей на Васил и Татяна Самоковлеви!
Да са много здрави и да продължават да ни радват със своите сияйни усмивки!*

24 май - свят ден в празничния календар на България

Випуск 2016 с учителския колектив на БСОУ „Д-р Петър Берон“

24 май е възторжен и паметен ден – празничен, светъл, неповторим! Ден, на който с дълбок поклон бележим духовния подвиг на нашите първоучители - светите братя Кирил и Методий. Това е денят на славянската писменост, на силата и волята на българския народ да пази език и култура.

На този ден всички българи – където и да сме, пеем химна на братята Кирил и Методий, защото той е символ на най-съкровения, най-българския празник!

Това неповторимо вплитане на безсмъртния славослов на Стоян Михайловски и тържествената мелодия на Панайот Пипков обединява българите и кара сърцата да затуптят гордо, в един ритъм.

С „Химн на Кирил и Методий“, изпълнен от вокална група „Лира“, започна и празничното тържество в БСОУ „Д-р П. Берон“, посветено на духовните покровители на Европа, на малките първокласници и на зрелостниците от Випуск 2016.

Празникът събра ученици, учители, родители, бивши възпитаници и приятели на Българското училище. Гости на тържеството бяха: Негово Превъзходителство г-н Лъчезар Петков, Посланник на Република България в Чешката република; г-жа Галя Димитрова, завеждащ консулска служба в Посолството; д-р Ангел Маринов-сътрудник в Българския културен институт; д-р Таня Янкова, лектор по български език и литература в Карловия университет, пред-

ставители на българската общност в Чешката република.

В първата част от нашия празник, проследявайки делото на Кирил и Методий, чрез тържествен благослов и образци от старобългарската литература, водещите – Цветан Лазаров и Мелиса Зия, представиха просветителската мисия на солунските братя, която има непреходно значение за духовния и цивилизационен път на българския народ.

Бяха изпълнени стихове, посветени на делото на братята Кирил и Методий, техните ученици и поколенията след тях писмовници, оставили следи в културната история на България.

Директорът на БСОУ „Д-р П. Берон“ – г-жа Мими Михайлова, приветства всички присъстващи с празника. Тя поздрави първокласниците по случай завършването на първата им учебна година, а на абитуриентите пожела „да продължат да пишат книгата на своя живот, да имат силата и волята да дадат най-доброто от себе

си и да не забравят посланията, които носят техните красиви имена.”

Г-жа Михайлова връчи грамоти на отличени ученици, изявили се в организирани през учебната година конкурси и състезания и на участвалите активно в училищния живот и извънучилищните изяви. Празничен привет към аудиторията отправи г-н Лъчезар Петков, Посланник на Република България. На завършилите дванадесетокласници той пожела за да бъдат успешни в живота, „да вярват в доброто, да вярват в Бога, да вярват в себе си.”

Денят е радостен и щастлив за най-малките ученици в нашето училище – първокласниците, които завършват своята първа учебна година. Следващата част от тържеството бе посветена на чаровните абитуриенти – Берна, Есин, Кемалие, Кристина, Семра и Тони – незабравимо събитие, предизвикващо радостно вълнение и малко тъга. Приятелски поздрав към тях отправиха учениците от 11. клас, представяйки образите им чрез мултимедийна презентация, проследявайки „историята“ на всеки от тях в нашето училище. Последваха благодарствените слова на зрелостниците – към единадесетокласниците, със заръка да пазят бялото ангелче, избрано по традиция за символ на успеха и знанието и да го предадат на идващите след тях; към своите учители – с послания в шеговито-хумористичен стил, към Директора, към своя класен ръководител, г-жа Кралчева, която с вълнение отправи към тях топли и сърдечни пожелания. Момичетата от 12-ти клас изненадаха първолаците

Изпращане на абитуриентите

с елегантни подаръчета по случай тяхното успешно завършване – първата им учебна година. Специален поздрав към абитуриентите и към всички гости бяха изпълненията на вокална група „Лира” - красиви български народни песни, и на танцовата група на училището - с буйните ритми на българските танци. Впечатляващо бе виртуозното солово изпълнение на Цветан Лазаров, което бе цял спектакъл –

радост и удоволствие за публиката, която със затаен дъх се наслаждава на бързата и динамична игра, на феноменалната прецизност и красота, идващи от всяка стъпка и движение. Празничното тържество продължи с най-сентименталната част – раздялата на абитуриентите с учителите и съучениците. Под звуците на любими училищни мелодии, зрелостниците се сбогуваха с родното училище и „с пожелание - тази раздяла да

бъде най-светло начало!” Красивият празник в чест на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост в БСОУ „Д-р П. Берон” в Прага бе осъществен, благодарение на талантливите му възпитаници, но и на учителите, които търпеливо и всеотдайно въткват в идните поколения своите знания, душа и любов.

Снежана Таскова

Аз чета

Децата обичат да четат, с книгите се пренасят в един по-цветен и красив свят - този на магиите, фантазиите и приключенията и винаги могат да открият нови безценни съкровищазнанията.

Децата четат и за удоволствие. Осъществявайки целите на Националната стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността, чието мото е „Четенето – ключ за повишаване на грамотността на нацията”, в БСОУ „Д-р П. Берон”, гр. Прага бе приет план, който да популяризира различни инициативи за четене, създаване на благоприятна среда в подкрепа на интереса към книгите и повишаване равнището на грамотност.

По време на Националната седмица на четенето, организирана от МОН, учениците от 6-ти клас с голямо желание се включиха в инициативата и заедно с преподавателя по български език и литература – г-жа Снежана Таскова, проведоха своето „Голямо четене”. Всеки ученик прочете откъси от любимата си книга, участвайки в състезание за най-добър четец. Увлечени в чудния свят на книгите, учениците превърнаха това занимание в истински маратон на четенето, а победителят – Никола Димитров, бе поканен на 17 февруа-

ри 2016 год. от г-жа Емилия Пейчева да прочете на второкласниците някоя от най-харесваните от тях Андерсенови приказки, участвайки в инициативата „Деца четат на деца”. Заедно с Никола четохме приказки, и научихме, че през 1958 година ЮНЕСКО е учредил Международен Златен медал на името на Андерсен, наричан още Малка Нобелова награда. Веднъж на две години тази награда получават най-добрият детски писател и художник на детски книги. Награждавани са Астрид Линдгрен, Туве Янсон, Луис Карол, Валери Петров, Ангел Каралийчев, Веса Паспалеева, Йордан Радичков. Героите на Андерсен - Палечка, Храбрият оловен войник, Ида, Малката русалка оживяха за второкласниците. Второкласниците с интерес слушаха приказката „Малкия Клаус и Големия Клаус”, която Никола им прочете. В часа по изобразително изкуство изработихме лапбук с приказките на Андерсен.”

Унесени в приказния свят, който се разкрива пред тях, децата неусетно порастват по-големи, по-човечни, по-силни...И колко е приятно и в междучасията да видиш, сведени над страниците, детските главици и грейналите очи на тези, които бързат да разкажат прочетеното. Насърчаване на четенето в училище се осъществява и чрез заемане на книги от училищната библиотека, създаване на кътове за четене “Приказен свят” или „Аз чета” в класните стаи на учениците от началния курс, размяна и подаряване на книги. В инициативата „Подарък за училищната библиотека” много активно

участва Теодор Гацев от 6-ти клас, който подари 20 книги на библиотеката. Продължават състезанията за най-добър четец и в другите класове, за най-добър разказвач, провеждат се състезания по правопис. Във връзка с Националната стратегия за повишаване и насърчаване на грамотността, учениците от втори, трети и четвърти клас показаха, че макар и далеч от родината, те се учат не само да пишат правилно и красиво, но и да обичат родината. На един от най-българските празници - 3 март, бе посветен и техният работен лист по родолюбие и краснопис към инициативата „Аз пиша

красиво”. Всички тези добри практики са крачка напред към стимулиране на четенето и книголюбието у нашите ученици; те свързват деца и книги. Книгите са носители на знанието, на човешкото у човека, на мъдростта на старите хора и любовта на младите към живота. Ето защо те са едно от малкото вечни неща в нашия свят. Книгата е феномен на духовната култура, а четенето е акт, който ни приобщава към духовността и съзидателността.

Снежана Таскова

Снимки: архив на БСОУ „Д-р П. Берон”

Нашите ученици творят

Участници в проекта „Традиционни пролетни празници в Европа“

На 13.06.2016 год. в БСОУ „Д-р П. Берон“ се проведе финалното представяне на творбите на всички участници в проекта „Традиционни пролетни празници в Европа“ от програмата Еразъм+, която се осъществи съвместно с Българското училище „Азбука“ в Дъблин, Българското училище за роден език в Будапеща и Българското училище „Кирил и Методий“ в Париж. В продължение на две години таланти деца с желание и жив интерес към пролетните празници в България и Чехия участваха в проведените три конкурса за създаване на есе, стихотворение, съчинение, рисунка, компютърна презентация и др. Авторите на най-сполучливите творби бяха наградени с пътуване до Париж, Дъблин и Будапеща, където имаха възможност да представят своите творения на децата от другите български училища в Европа. Днес те споделиха оригиналните си реализирани идеи пред останалите ученици от БСОУ.

Директорът, г-жа Мими Михайлова, откри очакваното събитие и благодари на всички, които участваха пряко или косвено в инициативите по проекта. Тя обобщи прекрасните постижения и положителните резултати от културно-образователните обмени, осъществени по време на мобилностите в Париж, Дъблин, Будапеща и Прага. Г-жа Кралчева представи участни-

ците, които запознаха публиката със своите творби – рисунки, маски, есета, презентации, клип.

С уникални произведения се откриха Георги Георгиев – есе, книжка и календар за 2017 год., Виктория Тодорова – с прекрасни картини и книжка, Веселин Стаменов – с кукерска маска, есета и Габриела Стаменова – с интересен колаж, маска, рисунка. Те бяха наши посланици на творчество и красота в трите мобилности. Оригинални рисунки имаха и Пресиана Асенова, Мима Владимирова, Християна Недева, Емилия Ангелова; с преводи на чешки празници се представиха Теодора Младенова, Зинка Ангелова, Александър Кръстенов, своята „Приказка на приказките“ презентира Никола Димитров, Даниел Янчев представи участието си в Сирни заговезни, силен интерес предизвикаха клипа на Борислав Танев и презентацията на Мелиса Зия.

Всички ученици споделиха впечатленията си от забележителностите на посетените градове, разказаха за създадените нови приятелства и за незабравимите преживявания. Това е повод да се гордеем с творческите успехи, с таланта и уменията на нашите ученици.

Доказателство за невероятните им възможности бе и презентацията, подготвена от 9-ти клас, която „прозвуча“ като заключителен акорд на обучението им по музика. Със съ-

действието на г-жа Костова, Мелиса, Емилия, Цветан и Денис представиха синтезирано най-впечатляващите им „срещи“ с музикални шедьоври и уникални изпълнители.

Творческата задача под надслов „Това е България“ проследява музикалната традиция в родината ни от дълбока древност - от песните на Орфей, през песнопенията на Йоан Кукузел, пробуждането по време на Възраждането, с първите наши композитори, поставили началото на музикалната ни култура; оперните певци Б. Христов, Ст. Македонски, Г. Димитрова, Н. Гяуров, музикалните виртуози М. Минчев, В. Василев, донесли световна слава на България; фолклорът на българите, надживял всички превратности на историята – вечно жив и чрез изпълненията на кавалджията Т. Спасов и космическия глас на В. Балканска. Това бе една своеобразна музикална „визитна картичка“ на България. Днешните изяви на учениците от БСОУ „Д-р П. Берон“ за пореден път показват, че те са знаещи и можещи, имат таланти и постигат завидни успехи.

Да им пожелаем да съхранят своя творчески дух и с вдъхновение и упоритост да участват в нови проекти с креативни идеи и оригинални решения.

Снежана Таскова

*In Memoriam***Надя Тодорова - царицата на малките роли****(1.11.1925 – 21.6.2016)**

Надя Тодорова в „Дами канят“

На 21 юни 2016 г. в Прага почина известната българска артистка Надя Тодорова.

Тя е родена на 1 ноември 1925 г. в Асеновград. След като завършва гимназия, записва право в Софийския университет. Следва една година, но любовта ѝ към театъра надделява и тя се явява на изпит в новооткрития общински театър в родния си град с монолога на Жулиета. През 1946 г. е дебютът ѝ на театралната сцена. Играе в театрите в Асеновград, Смолян, Габрово, Сливен и Пазарджик. През 1952 г. се омъжва за Никола Теменугов, с когото имат една дъщеря. Самородният талант на Надя Тодорова радва поколения българи. Филмовият ѝ дебют е в „Трудна любов“ през 1974 г., а последната ѝ роля е в сериала „Дунав мост“ от 1999 г. Неин кръстник в киното е режисьорът Иван Андонов. Тя е сред любимите му актриси и играе във филмите му: „Самодивско хоро“, „Покрив“, „Черешова градина“, „Светъл пример“, „Дами канят“, „Бяла магия“, „Опасен чар“, „Мечтател“, „Вчера“, „Адио, Рио“, „Вампири, таласъми“. Надя Тодорова играе и в „Илюзия“ на Людмил Стайков, „Любов и нежност“ и „Закъде пътувате?“ на Рангел Вълчанов, „Двойникът“ и „Господин за един ден“ на Николай Волев, „В името на народа“, „Войната на таралежите“ и „Карнавалът“ на Иванка Гръбчева и др.

Надя Тодорова не получава главна

роля в киното, но нейното силно сценично присъствие превръща малките ѝ роли в незабравими за няколко поколения българи.

Партнера на известни артисти като Стефан Данаилов, Тодор Колев, Георги Русев. Талантът ѝ да импровизира и изключителното ѝ чувство за хумор я правят царица на малките роли. Тя притежава голям дар да размива и топли сърцата на хората с неподправеното си чувство за хумор.

Някои от култовите реплики във филмите се раждат, благодарение на нея. „Двамата с Георги Русев умувахме как да запушим устите на онези, които ще ни завиждат за зетя милиционер“, разказва артистката. „Шегувахме се как ще подредим гостите на трапезата и аз подхвърлих: „Ами да ги сложим роднина – милиционер, роднина – милиционер“. Незабравим остава и епизодът със Стефан Данаилов във филма „Дами канят“, в който Димитрова (Надя Тодорова) подканя Яким Донев (Стефан Данаилов) с репликата: „Вземи ме, лодкарю, на своята ладия лека!“. „Лада искаш да кажеш“, отговаря ѝ той. „Сериозно, Екиме, да вземем да забегнем с тебе някъде, да изоставим тоя прованс. Не случих с моите бракове, не случих - първият се оказа пияница, вторият ме обърка професионално. Ми аз имам златна професия, фризьорка. Заради него напуснах. Искал да става белетрист, пък е алергичен - не ми дава да използвам никакви гримове, целият се изприщва“.

През 2005 г. БНТ заснема документален филм за Надя Тодорова в рубриката „Умно село“. Четири години покъсно актрисата остава вдовица и се премества да живее при дъщеря си Антоанета Теменугова в Прага. През 2010 г. телевизия „Европа“ излъчва филма за Надя Тодорова „Голямата актриса на малките роли“ с автор и режисьор Ангел Бончев.

„И в най-малката роля съм влагала любов, вяра, всеотдайност. Радвах се и се раздавах. Но това беше взаимно. Публиката ми отвръщаше с любов“, споделя любимата българска артистка. Тя е носителка на най-високото отличие на Министерството на културата – „Златен век“ и е почетен гражданин на Асеновград.

Последните години от живота си живее в Прага, прикована на инвалидна количка и страдаща от тежък диабет. За нея всеотдайно се грижи дъщеря ѝ, Антоанета Теменугова.

На 24 март 2015 г. Българското посолство и Българският културен институт в Прага, съвместно с Асоциацията на съпругите/съпрузите

Надя Тодорова и Стефан Данаилов в „Дами канят“

на дипломатите, представят *Едно българско артистично семейство в Прага - актрисата Надя Тодорова и художничката Тони Теменугова*.

Специално за събитието режисьорката Боряна Пунчева подготвя филм, включващ кадри от любими филми с участието на Надя Тодорова.

Надя Тодорова умира след продължително боледуване на 21 юни 2016 г. в Прага. В едно интервю тя казва, че не може да замени родния си Асеновград за Златна Прага. Затова и последното ѝ желание е да бъде погребана в родния ѝ град. На 24 юни нейните съграждани отдадоха последна почит на голямата артистка. В Асеновград е създаден инициативен комитет за изграждане паметник на Надя Тодорова.

Мария Захариева

Снимки: архив

Към светли бъднини с оптимизъм

Снимка: архив на БКИ

Д. Маринкева, посланик Л. Петков, Н. Маринов, С. Хубенов, З. Касем, Б. Пунчева, Г. Тодорова

На 25-ти май Посолството на Република България в Чехия и Българският културен институт в Прага по традиция събраха българи и чехи, свързани с българската културата и славянската писменост, за да отбележим най-българския и най-жизнерадостен наш национален празник. Тази година съорганизатор на празничния концерт бе и кметът на Пловдив инж. Иван Тотев. И това не бе случайно. В своето уводно слово посланикът, г-н Лъчезар Петков, припомни как през 1851 година в Пловдив по инициатива на Найдено Геров се провежда първото честване на най-обичания български празник. Той цитира и думите на кмета на Пловдив по повод обявяването на града за европейска столица на културата през 2019, което доказва в международен аспект, че древ-

ният, втори по големина български град може да оползотворява своите ресурси за културен туризъм и заслужено да завоюва титли, които му придават престиж и популярност в световен мащаб.

Както всяка година бяха връчени награди на отличени студенти от Карловия университет и на ученици от училище „Д-р Петър Берон“ в Прага и „Христо Ботев“ в Братислава, взели участие в конкурса за написване на есе на тема „Моята България“. С традиционното отличие на Министерството на културата в България за цялостен принос към популяризирането на българската култура по света бе удостоен Константин Карагеоргиев - сценарист, оператор и режисьор в документалното кино.

Следваше концерт на трио „Пълдин“ - с участието на ученици от Нацио-

налното училище за музикално и танцово изкуство „Добрин Петков“ в Пловдив. Добило изключителна популярност в страната и чужбина, триото с ръководител Детелина Маринкева е сформирано през 2012 година от Николай Маринов - пиано, Стефан Хубенов - цигулка и Зиад Касем - виолончело. Младите дарования са носители на редица награди от национални и международни конкурси. Наред с множеството си концерти, те доказват таланта си и с редица забележителни изяви като солисти инструменталисти в представителни концерти на професионални оркестри.

Великолепният концерт, в който бяха поднесени творби на Хайдн, Шуман, Бетовен, Равел, Рахманинов, Петко Стайнов и други, бе посрещнат с възторг от публиката, която на няколко пъти стана на крак, за да аплодира младите таланти.

Да им пожелаем още много успехи на наши и международни сцени, да защитават достойно престижа на българската култура и ширят славата на България по света!

Благодарим ви от сърце, мили момчета! Да сте живи и здрави и пак да имаме удоволствието да ви се радваме в Прага!

Татяна Борисова

Лица от моята Прага

Фотографската изложба „Лица на моята Прага“ на Георги Папакочев се осъществи благодарение на Посолството на Република България и Българския културен институт в чешката столица. В експозицията бяха включени фотографии, правени в периода 1973-2003 г.

Откриването на изложбата фотографии на изтъкнатия български журналист и фотограф-художник Георги Папакочев на 11 май т.г. в Българския културен институт бе необичайно, в дружеска, леко приповдигната атмосфера. Тон даде посланикът на Република България в Чехия, господин Лъчезар Петков, който в уводното си слово сподели, че се познава с автора от юношеските си години, когато са учили заедно

в Първа английска езикова гимназия в София - едно от най-авторитетните средни училища в страната. В същия закачлив дух продължи и Папакочев, като включи и скромния си арсенал от чешки изрази, което повиши градус на настроението. Това естествено съвсем не бе случайно. Папакочев работи като журналист в радио „Свободна Европа“ в Прага от 1995 до 2004 година и няма как да не се е поддал на магията на чешката столи-

ца. Воден явно от сантименталност, той бе нарекъл изложбата си „Лица от моята Прага“ и бе подбрал 35 черно-бели фотоса на видни български и чешки политици, интелектуалци, учени, фотографи, както и на обикновени хора като нашите художници на Карлов мост, например. Видях как някои от тях с носталгична усмивка си гледаха лицата, запечатани от фотообектива преди повече от десет години...

Г. Папакочев, А. Маринов и посланик Л. Петков

Името на Георги Папакочев е повече от добре познато в България. Той е достоен продължител на авторитета на фотографската си фамилия, наложил се достойно от баща му Петър Папакочев още през миналия век. Няма изконни софиянци, които да не

разполагат с поне няколко снимки с печат „Фото Папакочев“ в семейните си албуми. А да не говорим, че всички звезди на проходящия тогава шоубизнес в България най-много са се харесвали на неговите портрети. Георги е достоен последовател на

баща си и както става при творческите династии, надхвърля популярността му. Завършва специалност „Международни отношения“ във ВИИ „Карл Маркс“ и второ висше – журналистика. А днес в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ преподава дисциплината „фотожурналистика“, като не спира да пише и снима. И все пак на първо място си остава изявен художник-фотограф. За това свидетелстват безбройните му изложби и отличия както у нас, така и в чужбина. Че е майстор на портрета, че успява с обектива да улови и настроението, и характера на човека, може да се убеди всеки, който се срещне с творчеството му. Ако това не му се е случило, достатъчно е да посети изложбата му в Прага и няма как да не се убеди в правотата на тези думи. А ако е закъснял да го стори, нека потърси негови творби през интернет - няма да съжалява.

Васил Самоковлиев

Снимка: архив на БКУ

Прага – сърцето на народите 2016

Танцов ансамбъл към читалище „Просвета“ в град Мездра с художествен ръководител Мирослав Аспарухов

18-то издание на фестивала „Прага – сърцето на народите“ се проведе от 26 до 29 май в чешката столица. Това е най-голямото съвместно събитие на националните малцинства в Чехия. В тазгодишното издание на фестивала взеха участие 20 танцови групи от различни държави. Те представиха африкански, белоруски,

български, чешки, унгарски, мексикански, моравски, полски, ромски, руски, гръцки, сръбски, словашки, татарски, украински, виетнамски, уелски и еврейски фолклор на различни открити и закрити сцени в Прага. Фестивалната програма, освен музика и танци, включваше изложби, творчески работилни-

ци, дефиле с участниците. Гост от България беше танцов ансамбъл към читалище „Просвета“ в град Мездра с художествен ръководител Мирослав Аспарухов. Кулминация на Фестивала беше традиционният гала-концерт в „Театъра на Винохради“. (М.З.)

Снимка: Петър Попов

130 години от рождението на Дора Габе

Вечер, посветена на голямата българска поетеса

На 15 юни Българският културен институт в Прага, съвместно с Музея на националната книжовност, организира литературна вечер в пражкия квартал Бубенеч, посветена на голямата българска поетеса Дора Габе. Чешката българистка д-р Дана Хронкова представи както нейната литературна дейност, така и интелектуалната и емоционалната ѝ връзка с чешкия поет Витезслав Незвал. Официални гости на вечерта бяха Н. Пр. посланик Лъчезар Петков и първият секретар на посолството г-жа Тая Ангелова.

Дора Габе

Вечерта беше открита от директорката на БКИ-Прага г-жа Галина Тодорова, която посочи, че Културният институт вече няколко години е посветил своите усилия на темата „Дора Габе и Витезслав Незвал“. Днешната вечер и подготвената изложба, съдържаща множество техни писма, сборки и ръкописи, са резултат от тези усилия. Началото на литературната вечер започна по оригинален начин, с рецитал на стихове („Занесеност“ и „Утро“) на Дора Габе и техния чешки превод. Водещата, д-р Ивана Сръбкова отбеляза, че литературната вечер, посветена на Дора Габе, е съвместен проект на Славянската библиотека и БКИ-Прага. „За нея едва ли бихме могли да намерим по-добър познавач и специалист от чешката българистка Дана Хронкова, която се е познавала лично с нея“, добави тя. Ивана Сръбкова започна с биографията на Дора Габе и по-специално с някои въпросителни около точната дата на раждането ѝ. Обикновено се приема, че тя е родена през 1886 г., но според Дана Хронкова „злите езици“, т.е. университетски

Снимки: архив

професори, упорито твърдели, че е по-стара. Дора (Изидора) Габе е дъщеря на родения в Бесарабия предприемач и публицист от еврейски произход Петър Габе. В стремежа си да се спаси от преследванията срещу евреите в империята на Романови, той се оказва един от многото преселници от Южна Русия. Заселва се в с. Харманлък (Южна Добруджа). Там се ражда и дъщеря му Изидора, която още от малка е изключително горда със своя еврейски произход, започна своя разказ чешката българистка. На 18 години младото момиче идва в София. Поетът Пейо Яворов се оказва един от първите, с когото се запознава и който забелязва у нея литературни заложби. Отношенията между тях прерастват в любов. Годици по-късно Дора Габе ще признае, че това е била „любовта на живота ѝ.“ Следващият мъж в живота ѝ е Боян Пенев, който дълго време я ухажда. След няколкогодишен престой в чужбина (Франция, Швейцария и Италия) тя приема предложението му за женитба и пътува заедно с него в научните му командировки в Мюнхен, Берлин, Краков, Варшава, продължи разказа си Д. Хронкова. Подобно на съпруга си, тя посвещава литературните си занимания на полската литература. Любовта между двамата обаче не продължава дълго и след раздялата поетесата решава да обърне „нова страница“ в живота си - започва да пише поезия за деца (и до днес в детските букварчета има нейни стихове), пътува в чужбина, изнася лекции за българската литература в качеството си на член на българския ПЕН-клуб. През 1924 г. излиза стихосбирката ѝ „Някога“, а в края на 20-те и началото

на 30-те години - две други нейни стихосбирки за възрастни „Земен път“ (1928) и „Лунатичка“ (1932). От този период са първите ѝ „срещи“ с чешката поезия, запознанството ѝ с чешкия поет Витезслав Незвал, с чехословакия дипломат и бъдещ посланик на Чехословакия в България Прокоп Макса, личната ѝ среща с чехословакия президент Т. Г. Масарик. Според Дана Хронкова именно съпругата на Прокоп Макса подтиква Дора Габе да изучава чешки език.

В началото на 30-те години със съдействието на Прокоп Макса Славянският институт в Прага кани Дора Габе да изнесе лекция за българската литература. Идването ѝ в Прага предизвиква огромен интерес, посрещната е още на гарата. Изнесените в Прага, Бърно и Братислава лекции,

Изложба с писма и книги на поетесата в Музея на националната книжовност

посветени на съвременната българска литература, на „женския въпрос“, на събитията в България през 1925 г. събират многобройна публика. Тя е в разцвета на професионалната си кариера, млада, красива, привлекателна... Пребиваването в Прага ѝ носи нови запознанства с представители на чешката интелигенция. Именно тогава тя се запознава с Витезслав Незвал във Виноградския театър. Следва екскурзия в Кутна Хора. Пламналата между тях искра прераства в интелектуална и емоционална връзка.

По време на увлекателния си разказ Дана Хронкова се спря на един интересен епизод от пребиваването на Дора Габе в Прага през 1931 г. Лекцията ѝ, посветена на съвременната

българска литература, става причина за избухването на скандал между нея и живеещия по това време в Прага български поет Кирил Христов. Той се чувства оскърбен, че тя не му отделя достатъчно внимание в лекцията си и даже говори за него с пренебрежение, като емигрант, който доброволно е напуснал България. Кирил Христов я напада в чешката преса, обиждайки я - според него Дора Габе като еврейка нямала право да говори за българска литература. За тази лекция и последвалия скандал се говори в Прага през следващите три години.

През 1932 година Дора Габе отново е в Прага. Този път не е сама, а заедно с Елисавета Багряна, която навремето също е имала страстна любов

с Боян Пенев. Смъртта му през 1927 г. ги сближава и те даже стават приятелки. Още преди идването им, Витезслав Незвал звъни във Външно министерство с настойчиво искане да бъдат посрещнати подobaващо. Самият той е плътно с тях и в продължение на два месеца тримата пътуват из Чехословакия. Любопитна подробност е, че Елисавета Багряна отпътува сама за България, а любовният роман между Дора Габе и В. Незвал продължава още известно време на чехословацка земя... И за да направи вечерта по-романтична, Дана Хронкова ни прочете част от кореспонденцията между двамата. Витезслав Незвал даже иска да посвети свой роман на българската поетеса, но според Дана Хронкова при срещата си с нея през 60-те години, Дора Габе дава да се разбере, че не желае да говори за този роман. В края на литературната вечер Ивана Сръбкова представи пред присъстващите внушителната колекция от книги на Дора Габе, с които разполага Славянската библиотека - 38 на брой. След което завърши по духовит и оригинален начин: „Това не беше само вечер на Дора Габе, но и на чешката българистка Дана Хронкова“.

д-р Красимира Мархалева

Дана Хронкова и Ивана Сръбкова по време на вечерта, посветена на Дора Габе

Снимки: архив на БКИ и Красимира Мархалева

Романьола Мирославова - муза и спътница на поета Евтим Евтимов

На 8 юни ни напусна Евтим Евтимов (1933-2016) - един от най-обичаните български поети, докоснал със стиховете си сърцата на поколения българи. 16 дни по-късно почина и съпругата му - поетесата Романьола Мирославова (1953-2016). За любовта между двамата поети разказва техният близък приятел – издателят Пламен Тотев. (Б.ред.)

Евтим Евтимов и Романьола Мирославова

Подобно на баща му, и на големия поет Евтим Евтимов му е съдено да открадне големите си любви – но не от родния им дом, а от съпрузите им. „Бяха трудни любви. Неслучайно пиша в стиховете си, че пак съм откраднал някоя омъжена жена. Петя Йорданова я откраднах от един главен инспектор в Министерството на просветата. Интелигентен човек беше. С мъки стана всичко. С Романьола беше същото. Моите любви започват мъчно, но са докрай! Нямам мимолетни чувства. И всяка е различна. Романьола ми даде жизнерадост. Хубаво е да имаш млад човек до себе си, да ти е весело. Да има някой до теб, както казват, да ти чурулика. Тя си дойде при мен тъй, както и Петя. С тях ме запозна поезията“ - споделя поетът.

Романьола е двадесет години по-млада от Евтим, но това не е от особено значение за тях. Дватамата се запознават на поетичен рецитал на сестра ѝ, в средата на 90-те години на миналия век. Петя Йорданова, дългогодишната спътничка на поета, е починала. Рециталът, на който той ще срещне Романьола, е в салона на Съюза на писателите. Самият Евтим разказва за първата им среща: „Отдохме с Джагаров. По време на четенето сестра ѝ се движеше между редовете и представяше гостите. По

едно време рече: „За мен е голяма чест, че тук е царят на любовната поезия!“. Обърнаха се доста хора да ме видят. През два реда съзирам, че ме гледат две очи. Не знаех, че това е сестрата на виновничката – Романьола. След рецитала излязохме отвън и видях двама възрастни мъже – единият беше Илия Балджиев от Петрич, а другият се оказа баща им. Сестра ѝ поръчала на Романьола: „Много те моля, задръж ми Евтим Евтимов“. Седнахме в едно заведение, но сестра ѝ така и не се върна. Мина време и един ден сестра ѝ покани мен и Матей Шопкин на Горнобански път, там живееше те. На един таван беше организирана парти. Почерпи, млади автори четеха стихове. Матей обаче не дойде, защото беше някъде в провинцията на четене. С мен дойде жена му Магда. Двете сестри изпратиха гостите, после и нас. И аз викам на Романьола: „Може ли да Ви се обадя?“. Тя отговори: „Може“ и ми даде телефона си. Първата ми приказка беше: „Пазете се от мене да не Ви излъжа!“. Имах пред вид не лъжа, а това как един мъж може да замае една жена. Тя много добре ме бе разбрала. По-късно, когато започнахме с нея, ми каза: „Друг мъж досега не ме е предупреждавал така“. Горедолу така тръгнаха нещата...“ Тогава Романьола е омъжена за друг, има две деца. Но те я подкрепят, когато решава да заживее с Евтим. „Десет години живяхме така, свободно - разказва поетът. - Един път бяхме в Куклен, на гости на местния поп. Докато Романьола говореше с жена му, аз му рекох: „Попе, можеш ли да организираш да ни оженят, ама да не научат в Пловдив?“ Винаги като разбяха, че съм там, в местния им вестник „Марица“ пишеха разни неща, които не ми бяха особено приятни; затова го помолих. Рекох му: „Направи така, че никой да не знае. Дори и жената от обредния дом в Куклен. А ти приемаш ли кум

да ни станеш?“. „Приемам“ - отвърна ми той. По едно време Романьола чу и попита: „Кого ще жените?“. „Ами теб!“ – отговори ѝ попът... И така го направихме. Аз го сторих не защото много имахме нужда да се женим. Но много мои приятели говореха за Романьола като за „приятелката на Евтим“. Това ме накара да се замисля и да реша: „Защо да има тези комплекси – „приятелката на еди кой си“? Това звучи като „любовницата на еди кой си“. И се оженихме. Романьола вече имаше 2-3 стихосбирки, когато се запознахме. После още повече се разви като автор. И така... Вкъщи не ми дава нищо да свърша. А аз преди това готвех, гладех... Тя като дойде: „От тук нататък в кухнята не те искам“. Изгони ме. Аз пък ѝ рекох: „Ето ти моя кабинет. Аз моята работа съм си я свършил“. Още не беше се развела, родителите и децата ѝ ме приеха. Дори нещо повече. Двете ѝ деца завършиха право. Дъщеря ѝ, която завърши по-рано, така направи, че водеше бракораководното дело на баща си и майка си. Децата и племенницата ѝ идват у нас, вратите ни са отворени. Не че ако не се бяхме оженили, щеше да бъде по-различно.“ Така вече две десетилетия двамата споделят своя житейски и творчески път. Романьола се оказа новата муза на Евтим и той създаде нови любовни стихотворения, които също станаха популярни сред почитателите на поезията. Любовта се оказа творческо вдъхновение и за нея, като тя разшири тематичния и жанровия обхват на творчеството си. Днес Романьола е автор на 17 поетични книги, на поезия за деца (отличена с наградата на Съюза на българските писатели), както и на отлично приетия роман „Плашилото“ - една семейна сага с множество духовни и морални проекции.

Пламен Тотев

ЛОЗЕ ЗА ГАРВАНИ

Напразно пази те пазача мрачен
зад празника на своето венчило,
напразно златото на пръстен брачен
използва всяка вечер за плашило.

Пред твоите зрели гроздове треперя,
отдавна закопняли за винари.
Дано не те отминне гроздобера,
без вино зимата да те завари.

Сега е време за бране на грозде,
сега си ти очакване голямо...
Едно забравено край пътя лозе
отдавна гарвани кълват го само.

КАРТИНА ОТ АДА

От виното греховно пих наслада
през всички времена, и ти позна –
навярно мен ще ме изпратят в Ада
пак с някоя открадната жена.

На Свети Петър някой пак ще каже –
ако не спре пиянството Евтим,
да го остави без жена, и даже
да бъде векове на сух режим.

Ти вярваш ли си, дяволе загубен,
послушен след това да стана тук?
Аз идвам пак с жена, аз пак съм влюбен,
макар да е омръзнала на друг.

Жена отново ще ми бъде вино
дори в казана с черния катран,
и даже горе, на небето синьо,
за нея ще съм Трифон Зарезан.

ВЕЧЕРНО ВИДЕНИЕ

На Романьола

По улицата вечерта минава,
косите си над покриви развяла.
Най-хубавата приказка изгрява
сега от нейната усмивка бяла.

Захвърлят чаши в кръчмата мъжете,
изпити бързо между две цигари,
след нея тръгват и в очите светят
запалени от векове пожари.

Вървят, вървят пред нея, нашироко
помитат пътя ѝ, застлан от камък,
вървят, вървят пред нея, нависоко
пренасят двете ѝ крила от пламък.

Жена е тя, от погледи излята –
за нея мъж не мога да намеря.
Такава хубост, слязла на земята,
навярно с Господ някъде вечеря.

ЖЕНА НА БАЛКОНА

Каква жена, каква камбанария,
застанала пред моя млад олтар.
Защо ли да се правя на светия,
когато аз съм раждан за звънар.

За такава хубава жена,
сътворена от магия блага,
дяволското ми сърце призна,
че глава човешка се залага.

Колко огън, колко нежен плен
има в двете ѝ очи небесни.
Господи, дадеш ли я на мен,
черква ще ти построя от песни.

Евтим Евтимов

ИСКАШ ЛИ ДА СЪМ ЛОЗА

Вярваш ли на женски чудеса
под небето пролетно и синьо?
Искаш ли за теб да съм лоза –
цял живот да пиеш лудо вино?

Гледай ме в очи и ме пази
от ръце на ветрове крадливи.
Само женски ласки и сълзи
правят мъжките очи щастливи.

Идвай ти при мене всяка нощ
жално до сърцето да те скрия.
Даже ако твоя ден е лош,
с вино и любов ще те опия.

Погледни от лявата страна
на душата ми добра и вярна.
Само силно влюбена жена
може да е твоята винарна.

КАТО ЛАСТАР

Душата ти се вие покрай мен
като ластар, отправил се към слънцето.

Снагата ми е в устрема зелен
на любовта, покълнала от зрънцето,
закътано от пролетна мечта.
Душата ти? В душата ми е тя.

Романьола Мирославова

Николай Пенев режисира в Прага „Лунатична комедия“

„Лунатична комедия“

Известният български режисьор и артист Николай Пенев постави в Divadlo pod Palmovkou пиесата

„Лунатична комедия или Канкан при стария ерген“. Премиерата се осъществи през март. „Лунатична комедия“ е изпълнена с хумор пиеса за нощна дамска визита в дом за стари ергени, който е „затворен“ за дами. В основата на действието е извечният мъжки проблем: как да вкараш безпрепятствено в леглото си чужда жена. Спектакълът засяга и темите за лицемерието, за необходимостта от нарушаване на определени правила, за фалшивия морал и ограничени-

ята. „Човек трябва да живее пълноценно и да не се страхува да бъде свободен. Защото, когато се страхува от жизнеността и от живота, може да се превърне в лицемер, който свършва зле“, смята режисьорът на спектакъла Николай Пенев. В комедията участват артистите Ян Хушек, Марцела Нохинкова, Ленка Ланг, Радек Валента, Магдалена Вронкова, Рихард Ширек, Вацлав Востарек и др. (М.З.)

Снимка: архив

Людмил и неговите дишащи герои

Людмил Тодоров

В началото на април в София в литературен клуб „Перото“ беше представянето на най-новия роман на Людмил Тодоров – „С череша се задави косът“ (изд. „Колибри“). Вълнуващо преживяване – заради думите, казани за книгата и откъса, който Людмил прочете от нея. След като Людмил свърши да чете, видях как някои хора от публиката просто си останаха с отворените книжки (сякаш бяха чели наум заедно с него) и продължиха да четат историята на героите в романа. Людмил чете така естествено и непревзето, както говорят героите му. Сигурна съм, че хората, които наблюдавах да продължават да четат, продължаваха да четат с неговия глас, или по-скоро с гласовете на героите му.

Людмил е един от най-любимите ми хора (не само като разказвач!) – човекът до мен, на когото винаги мога да се опра, да разчитам, да вярвам и от когото винаги има какво да науча. Човекът, който ми чете, когато съм болна, когато имам кошмари, или когато съм ведра и щастлива. Страшно обичам да ми чете. Да открива поети и писатели, да прави внимателна подборка, а после да се настани удобно срещу мен и да ми подари една незабравима литературна вечер! Като се замисля, през годините той ми е чел повече от мама и учителката в детската градина, взети заедно. Правил го е десетки пъти, нищо че не съм дете. Чел ми е и

Снимки: личен архив на Людмил Тодоров

детски автори, и писатели и поети за възрастни. Когато ми чете свои разкази или откъси от нова своя книга, ненатрапчивият му мек глас ме вкарва директно в света на героите му – тези дишащи хора – с техните проблеми и проблемчета, дребни хитрини, силни страсти, таланти, дарби, лоши черти, подли постъпки, добрини ... Всички те са толкова истински, че наистина ги усещаш, радваш им се, влюбваш се в тях, ревнуваш ги, съчувстваш им, слушаш ги, плачеш. Героите на Людмил са толкова истински, че никак не ти е трудно да разпознаеш някого или себе си в тях. Те са непресторени, открити и разпознаваеми, колко-

а като някакъв природен закон, неписана аксиома, която някакъв разум – много по-развит и провиждащ – побутва с пръст към дребното ни, сиво ежедневие. Именно заради тази безкомпромисност героите в разказите и романите на Людмил са толкова автентични. Той диша с тях, смее се с тях, говори с техните думи, носи техните нови обувки, споделя техните приятели. Не ги обвинява, не ги съди, не ги обожествява, не ги издига на пиедестал. Само ги наблюдава, докато огледалната стена между теб като читател и героите на Людмил изтънее напълно и влезеш в паралелната им действителност с всичко хубаво и лошо, което носиш в

Людмил Тодоров по време на представянето на романа „С череша се задави косът“

то и притворни или простодушни, високоинтелигентни или откровено прости и маргинални да са те, какъвто и характер и темперамент да имат. Мисля, че отдавна съм намерила за себе си отговора на въпроса защо героите на писателя и режисьора Людмил Тодоров са толкова истински: Людмил е най-безкомпромисният човек, когото познавам. Все още не знам, дали това по-често е за добро или по-често е за лошо. Но знам, че във всякакви ситуации и във всички случаи на спорове и неясни твърдения – не само в семейния ни живот заедно – Людмил винаги в крайна сметка се оказва прав. Понякога това ми се струва жестоко – не спрямо мен, и не от негова страна,

себе си, заобиколен от човеци, такива, каквито ни е създал Бог. Човеци, които не можеш да обвиняваш или съдиш – можеш само, в зависимост от „фината си настройка“, да очакваш доброто да възтържествува. Та си мисля: колко ли хора, след представянето на новия роман на Людмил Тодоров „С череша се задави косът“ са останали цялата нощ в света на неговите герои? Сигурно всички, които са минали отвъд първата страница. Защото започнеш ли тази история, не можеш лесно да се откъснеш, повярвайте ми.

Златна Костова

Денят на Европа в Прага

Българският щанд по време на фестивала, посветен на Деня на Европа

Денят на Европа беше традиционно отбелязан с фестивал под открито небе на 5 май 2016 г. на Стржелецки остров в Прага. Организатори на събитието са Европейската комисия, Европейският съюз - Фондът за сближаване и Операционната система за техническа помощ, Европейският парламент, Правителството на Чешката република и Министерството на

регионалното развитие. Партньори са Община Прага, Кметството на Прага 1, Транспортната фирма на столицата Прага и др. Денят на Европа включваше богата интерактивна програма, в която посетителите имаха възможност да допълнят знанията си за Европейския съюз. За децата бяха предвидени много игри и забавления. Богата

и разнообразна беше и музикалната програма, включваща изпълнения на Джипси, Ленни, Мемфис. Модератор на програмата беше Даниел Чех. Страните членки на ЕС разполагаха със свои щандове, на които всяка година представят информация за съответната държава и за нейната култура. Не липсваха музикални и танцови изпълнения, както и кулинарни специалитети. На откриването на Деня на Европа в Прага взе участие и извънредният и пълномощен посланик на Република България в Чешката република, Лъчезар Петков. На българския щанд, подготвен от Българското посолство и Българския културен институт, имаше богата информация за културно-историческото наследство на България. За успешното протичане на фестивала под открито небе, посветен на Деня на Европа, допринесоха както големият интерес от страна на публиката, така и хубавото време. (Р.К.)

Снимка: Петър Попов

Две нови български приказки за юнак Митьо Очите

Ахой, Прага, ахой, дами а панове, добрий ден!
Пиша ви пак от България, където напоследък, както се казва по новините, времето е приятно, топло, слънчево, но и с леки превалвания от дъжд и град, че и с някоя и друга гръмотевица дори – от време на време. Например като тая наскоро в Слънчев бряг, където гръмнаха уж заради паркомясто /а то може и да се окаже наркомясто?/ подземния бос с поетичния псевдоним Митьо Очите /"Две хубави очи"! Каква прелест! Мафиозо с красиви очи, а и игриви като на палаво девойче/. „Гръмнаха“ също така /но там по-скоро в преносния смисъл на думата, т.е. обраха/ и банката в Хасково и откъмнаха оттам цели два милиона лева /не случайно по време на социализмът на този град му викаха „Хюстън“, но аз мисля, че повече ще му приляга името на някой град от Дивия Запад/.
Както и да е.
Накратко, след тия освежаващи, пролетно-гръмотевични, напоителни за душата новини, да му се прииска на

човек да попише за нещо подобно, бандитско, за насилие, мафиоти, обирджии, кръв, сълзи и прочие. Въпреки, че то в тия пролетни гръмотевични бури няма нищо кой знае какво интересно, ако много не се вглежда в тях човек, разбира се, и ако слуша какво се говори за тях от страна на държавните ни институции. А те говорят така, защото може би предполагат, че напролет, когато се знае, че времето е по принцип нестабилно, често се трещи и гърми, така че всеки започва да си мисли, че си е в реда на нещата да се случват всякакви подобни неща в милата ни държавичка.
Все пак на мен са ми любопитни тия „реакции“ на официалните институции. Всъщност то такива в началото изобщо нямаше. Както обикновено, мълчание и смут бяха изпълнили нашите държавни мъже, предимно от славното Министерство на вътрешните работи/всъщност оглавявано от една държавна жена/, които /всички знаем това/ са толкова заети с работа, разследвания, лов на бандити, крадци, нарушители, че нямат

изобщо време за празни приказки по медиите. Но тъй като междуременно по телевизите се вдигна бая голяма пушилка, толкова голяма, че замириса на изгорели министри, в тоя сублимен момент, дами и господа, на всеослушание из България се разнесе гласът на главния секретар на МВР.
Тоя глас дойде в такъв драматичен момент, че аз неволно си помислих, че появата му не само не е случайна, напротив, но и че от устата на този достоен мъж на средна възраст, какъвто е в момента главният секретар на МВР, ще излязат страховити разкрития, потресаващи подробности за убийството в Слънчев бряг и обира в Хасково.
Но този достоен мъж на още по-достойна държавна работа, който рано сутринта „се включи на живо“ по няколко национални телевизии, предизвика у мен съвсем различни чувства и мисли.
С мек, бащински тон, спокойно и най-вече разсъдливо, този главен секретар на МВР започна да обяснява тия два случая все едно ни разказ-

ва някаква приказка за „Лека нощ, деца“. /Всъщност аз не съм далече от мисълта, че този главен секретар на МВР има известен талант на разказвач на приказки за деца, по-специално приспивни, защото той е в състояние да предизвика у слушателя желание за сън дори когато му разказва историята на едно убийство./

Та тоя главен секретар с неоткрити приспивателни таланти, като се включи на живо по телевизиите, започна да ни разказва със своя отегчително-приспивен тон следната приказка за „лека нощ“:

Първа приказка за „Лека нощ“
„Добрият юнак Митьо Очите“

Имало едно време един добър човек на име Димитър Желязков, но всички хора в селото му, пардон в градчето му, т.е. Несебър, му викали галено Митьо Очите. /По време на разказване на приказката, главният секретар наричаше въпросният несебърски мафиотски бос ту Димитър Желязков, ту Митьо Очите, така че човек можеше да си помисли, че става дума за двама различни хора, очевидно свързани един с друг, може би братя или поне братовчеди. Започна със „Зетя на Димитър Желязков“, продължи с „пострадалия Митьо Очите“ и т.н. Добре, че повечето от слушателите знаеха, че става въпрос за един и същи герой./

Но да се върнем на нашата, пардон – на МВР-приказката. Тоя добър човек, на който в селото, пардон в градчето, т.е. Несебър, всички викали Митьо Очите, имал един зет, на който името така и не беше споменато, въпреки че заради него уж станало всичко. /Знаете ги зетьовете, какви сложни отношения има между тях и тъстовете, пък ако включим в приказката и хубавата дъщеря, нямате си на представа каква история ще се получи, ама, нейсе!/
 И така, стигнахме до зетя на добрия Митьо Очите /това тук е разказът на главния секретар на МВР/. Тоя зет, всъщност не бил точно зет, а живеел на съпружески начала с дъщерята на Митьо Очите, но всъщност Димитър Желязков бил доста либерален татко, защото разрешавал на дъщеря си да има такъв тип свободна любовна връзка, с нещо като зет, без дори да

й се скара, представете си, в какво се превърнаха приказките!

Но както и да е, приказката едва сега започва. Един ден този зет, не зет, на съпружески или там каквито и да са начала, отишъл с колата си да сече глави... пардон, дърва в гората, пардон – в Слънчев бряг... Пардон, отишъл на ресторант там. Разбира се сам. Т.е. без жена си. Тя имала обществена пералня за пари... пардон, мръсно бельо и била заета в пералнята. Да пере, естествено. Разбира се, зетят си паркирал колата на едно свободно паркомясто до ресторанта /един съвсем случаен, горски, пардон, слънчевбръгски ресторант, намиращ се срещу една съвсем случайна, слънчевбръгска дискотека на име „Айсберг“/ и поживо, поздраво, този зет хапнал и пийнал./В приказката не се споменава дали носил брадва, но както по-късно ще разберете, носенето на брадви в Слънчев бряг е нещо като мода, а той като млад човек се съобразявал с модните тенденции, така че може би си е имал някоя секира в колата, ако не в ръката./

Така. След като похапнал и пийнал /едно-две, не повече/, този млад зет на добрия човек от Несебър, станал да си ходи. Но не щеш ли, оказало се, че паркомястото, на което си бил паркирал колата, било на някакъв лош човекоядец, управител на същия този ресторант, в който той обядвал и той, управителят, де, започнал да спори за паркомястото с него. Знаете ги управителите на ресторантите що за хора са. Най-обичат да спорят за паркоместата пред ресторантите. Като оня вълк от баснята, дето се нахвърлил върху агънцето, че му мътело водата, така и този управител, се нахвърлил върху зетя на Митьо Очите с най-обидни думи, защото това паркомясто всъщност било /е, туй главният секретар на МВР не го каза, но аз така си мисля/, че това място било всъщност омагьосано и от магията му произлязла цялата работа!/ негово и никой нямал право да паркира колата си на него, дори зетя на Митьо Очите. Зетят обаче твърдял обратното, че има право и тъй, от дума на дума, нещата започнали да се спичат, тъй да се каже.

Накрая дори се разменили някакви

по-остри думи, споменали се майките, жените, роднините на участващите в спора и се стигнало дори до някаква /каква точно туй главният секретар не уточни/ саморазправа. Накратко, лошият управител понатупал зетя, но все пак накрая, зетят се качил на колата, освободил фаталното паркомясто и се прибрал в родния си град Несебър при жена си, тъста с поетичния псевдоним и цялото им голямо, задружно семейство.

Оттук приказката продължава с това, че след като се случило всичко това, тъй като паркомястото вече било омагьосано всички /то всъщност било собственост на зъл горски дух, заселил се по тия места още от най-дълбока древност, преди даже тук да бъде построен този курорт/, започнали да се случват странни неща. Като например, че пред ресторанта на лошия управител, започнали да се събират приятели на добрия човек от Несебър Митьо Очите. Не знам защо са се събирали там. Никой не знае. Но те се събирали там на групички от по двама-трима, ей така, без дори самите те да знаят за какво им трябва да се събират там, а не например пред входа на историческия музей в Несебър. Не че имали някаква важна работа пред този ресторант, не че искали да направят нещо на някого. Не, просто /тук явно пак било намесено омагьосаното паркомясто/ се събирали там, при това без да правят нищо особено. Само си стоели, разговаряли си кротко едни с други за времето, морето, Бургас и неговите трудови хора. Обаче, паркомястото пред ресторанта, нали било омагьосано, омагьосало и тях, а и лошия управител.

И ето, че тук приказката на главният секретар на МВР продължава с това, че между лошия управител и тия групички, сред които някак, също омагьосан, се озовал и самият тъст на обидения зет, т.е. Димитър Желязков, но също така там бил и Митьо Очите, и между тия обикновени, трудови, морски, труженици, възникнал спор, разменили се остри, незаслужено обидни думи. И не издържали темпераментите, простовати селски, пардон, градски души на участниците в тази вълшебно-мистична приказка и те влезли в разправия!

Тук приказката не уточнява какво и как се случило /но очевидно пак вълшебното паркомясто било виновно!/ но изведнъж гръмнал пистолет. Разбира се, той бил законно притежаван от някого, и не се знаело защо е гръмнал, но така или иначе, гръмнал и пострадал именно Димитър Желязков, добрият човек от Несебър, дошъл да дири правда за своя любим зет на съпружески начала. Вместо него обаче в болницата бил откаран Митьо Очите и ето така завършила тази битова, пролетно-гръмотевична приказка, разказана от главния секретар на МВР. За съжаление той пропусна да каже най-главното: „Лека нощ, деца, и спете спокойно, МВР си знае/ и гледа/ работата!“

Вместо това той, главният приспивател, пардон, секретар на МВР, уточни, че през цялото време „никой“ не се обадил на „органиците на МВР“, за да ги информира за тайнствения случай с омагьосаното паркомясто. Което, ако се замисли човек, напълно пасва на факта, че историята е разказана като приказка - няма в приказките има органи на МВР? Не, в приказките има добър герой, лош герой и магия, или както в случая – омагьосано паркомясто. /Обаче, тук приказката малко се разваля – все пак някой се обажда на органицици на МВР и те се намесват, установяват контрол върху битовия инцидент и му слагат точка. Укротяват разгорещените младежи, пристигат и линейките, Митьо Очите отива в болницата, лошият управител – в полицията. Не става ясно и какво се случва с омагьосаното паркомясто? Дали някой продължава да си паркира колата там? Но както и да е.

Това в общи линии беше приказката на МВР от „1001“ арести или нещо подобно, лека нощ, деца!

Да, обаче освен тази сладка приказка за възрастни, из медиите се появиха и други разказвачи, явно плагиати, добавящи съвсем чужди за родния фолклор мотиви в историята. По-специално, напомнящи на приказката за „Али Баба и 40-те разбойници“.

Ето как звучи тя.

Приказка за Митьо Очите и 40-те бандити

Една юнска вечер, към 9, докато на централната алея на курорта Слънчев бряг били излезли хиляди чуждестранни, вече подпийнали туристи, отнякъде /сигурно откъм Несебър/ се чул рев на автомобилни двигатели. Той бил толкова силен, че заглушил всичко останало, дори гърмящата по тонколониите музика. Не след дълго, на оживената крайбрежна улица се появила дълга, страховита колона от скъпи лъскави, черни джипове и лимузини. В тях от прозорците надничали грамадни, мускулести мъже с бръснати глави, облечени в бронирани жилетки против куршуми, които държали в ръцете си бухалки, ножове и брадви, а тук-там и по някоя отрязана човешка глава. /Също обръсната като техните./

Тия четиридесет въпросни главо-рези с бръснати, стаховити глави, преминали с ревящите коли пред шашардисаните погледи на курортистите. Това би било било страхотна антиреклама за Българското черноморие, но за щастие чужденците вече били изпили толкова много коктейли „Сънибийч“, че си помислили, че се снима екшън с участието на Брус Уилис, Арнолд Шварценегер и Силвестър Сталоун, взети заедно. /Ето един случай, при който се вижда, че алкохолният туризъм си има и своите добри страни, нали?/

Тия четиридесет мъжаги с брадви /свирепи като бойци на Ислямска държава/ спрели лъскавите си автомобили пред дискотека „Айсберг“ /без изобщо да се съобразяват дали има свободни още по-малко омагьосани паркоместа/ и надавайки викове, нахлули вътре.

Там обаче, за техен лош късмет, ги чакали други десетина бандити с пищови и започнали да ги гърмят като прасета.

Добре, че бандитите с брадвите имали бронезилетки, а тия без брадви – пистолети.

Благодарение на това тази привидно страховита приказка завършва почти с хепиенд – и едните и другите оживели... без, за съжаление, главатаря на 40-те бандити, прочутият с великодушния си нрав главатар Митьо Очите, който се озовал в

бургаската болница... и неговия бодигард, който отишъл на едно още по-неприятно и злокобно място.

Край на втората приказка

Така или иначе, втората приказка е хубава поне заради едно – доста е поучителна и на всички нейни слушатели им става ясно как ще протече разследването, какви ще бъдат обвиненията /и изобщо дали някой ще бъде обвинен в нещо... освен може би в неправилно паркиране?/ Естествено... но само ако се намерят свидетели да потвърдят, че е имало неправилно паркиране. Тъй като се оказа, че видеокамерите „в района“ били повредени, записите изтрити, свидетелите забравили какво се случило, не разбрали, не видели, не чули, не подозирали и т.н.

Но ако, все пак, се намери някой заблуден свидетел, който не вярва на приказки и който случайно потвърди ширещите се из обществено-ността съмнения, че Митьо Очите е паркирал автомобила си неправилно, накрая все пак нищо чудно да се окаже, че той /Митьо Очите/ и 40-те му разбойници, не само че не са си паркирали неправилно колите, но и че никой от тях не е карал кола в тоя ден, няма книжка и никога не е имал, но и по същото време е бил на Антарктида като участник в експедиция, проучваща начините на мътене от страна на пингвините.

А свидетелят ще трябва да се извинява пред всички, а после неочаквано ще изчезне при съмнителни и неизяснени обстоятелства – свързани я със спор за някое паркомясто пред блока, в който живее, я след разправия с домоуправителя си. И никой повече няма да чуе за него.

Епилог

Това беше за вчера. По-късно обаче, днес, министърката на МВР, както и министар-председателят повторили версията на МВР с „битовия конфликт“ и изпрати спешно тази министърка в Бургас. Да пише фишове за неправилно паркиране, разбира се.

Стефан Кисъв

Дванадесета световна среща на българските медии

На 17-ти май т. г. потъналата в зеленина Златна Прага посрещна представители на 30 медии (български вестници, списания, електронни медии, информационни сайтове) от около 20 държави от Европа и Америка. 12-та световна среща на българските медии се проведе от 18 до 20 май в Конгресната и Дворжаквата зала на хотел „Амбасадор“ под мотото „Медиите и гражданските каузи“. Главни организатори на срещата бяха Българската телеграфна агенция (БТА) и Асоциацията на българските медии по света (АБМС). Срещата на българските медии се осъществява с подкрепата на „ЧЕЗ България“, „Виваком“, „Софарма“, „Аурубис България“.

Галина Стоянова, Даниел Панов, Мая Манолова, Веселин Вачков, Дончо Барбалов, проф. Николай Овчаров, посланик Лъчезар Петков

Сред участниците и официалните гости на форума бяха посланикът на България в Чешката република, Н.Пр. г-н Лъчезар Петков, Фисник Абраши – директор „Новини“ за Централна и Източна Европа на Асошиейтед прес, Иржи Майстр – генерален директор на чешката информационна агенция (ČTK), Александру Джибой – генерален директор на румънската информационна агенция „Аджерпрес“ и директор на Европейския алианс на информационните агенции, председателят на Надзорния съвет на ЧЕЗ-България Иво Хлавач, българският археолог проф. Николай Овчаров, чешкият журналист от български произход Веселин Вачков, директор на „Лидове новини“, директорът на БКИ-Прага Галина Тодорова и др.

Откриване на форума

Форумът беше официално открит на 18-ти май в Конгресната зала на хотел „Амбасадор“. След като прозвучаха химните на България, Чехия и Европа, генералният директор на БТА Максим Минчев поздрави учас-

тниците в срещата.

В своето приветствие посланик Лъчезар Петков отбеляза, че избирането на Прага за домакин на срещата е удачно решение, тъй като отношенията между България и Чехия са изключително добри; в Чешката република живеят около 40 000 наши сънародници, а броят на българските сдружения в Чехия към момента е 17. Българското посолство активно си сътрудничи с Българския културен институт. В Прага се издават две български списания, които отразяват богатия културен живот на тукашната българска диаспора. Важна роля в поддържането на българските културни традиции имат Българското училище в Прага, неделните училища, както и ежегодното поклонение пред паметника на братята Св. Св. Кирил и Методий в културно-археологическия ареал Микулчице (Моравия). Смята се, че именно тяхната Великоморавска мисия поставя началото на многовековната традиция на българо-чешките културни връзки, посочи посланикът в изказването си. Голяма роля в

поддържането на тези връзки имат и българските студенти в Прага през 19 и 20 в. Много българи – студенти и градинари, взимат участие в антинацистката съпротива по време на Протектората. Издигнатият паметник на Олшанските гробища напомня за тяхната саможертва, допълни Л. Петков.

Без съмнение в България са популярни имената на редица „български чехи“ като Иван Мърквичка, братя Прошек, братя Шкорпил и много други, но далеч по-малко се знае за „чешките българи“. Сред нас е и един от тях – дългогодишният директор на „Лидове новини“ Веселин Вачков, отбеляза посланикът.

В момента в Прага се издават две български списания, които отразяват богатия културен живот на тукашната българска диаспора и имат своята аудитория. Посланик Лъчезар Петков заяви, че за съжаление, „нашите медии зад граница остават непознати за аудиторията в България. Както тук, в Чехия така и другаде по света нашите журналисти, сигурен съм, създават медии, които в голямата си част са качествени и искрени към читателите. Именно в тях се отразява духът, интелектът и емоциите на стотиците хиляди наши сънародници, които можем да направим по-познати и по-близки. Това е път, който си струва да бъде извървян“.

Заместник-кметът на София, Дончо Барбалов, прочете приветствие на столичния кмет Йорданка Фандъкова до участниците на форума, в което се подчерта приносът на медиите в популяризиране на инициативите на отделните общини за промяна на градския облик, а от името на Вежди Рашидов проф. Николай

Овчаров изтъкна ролята на родната журналистика в пропагандиране на културния туризъм в България. Известният български археолог не скри задоволството си, че се намира именно в Чехия, родината на основоположниците на българската археология - братята Карел и Херменегилд Шкорпил.

Своите приветствия към участниците на срещата отправиха Фисник Абраши, Иржи Майстр, Александру Джибой. Веселин Вачков приветства участниците от името на най-стария, излизаш до момента чешки вестник „Лидове новини“ с над 120-годишна история, а Иво Хлавач благодари на организаторите за изложбата, посветена на българските чехи, допринесли за модернизацията на възстановената българска държава. В изказването си той оцени високо ролята на медиите като добър партньор и посредник между ЧЕЗ и клиентите ѝ. В своето видеообращение към участниците на срещата генералният секретар на ЮНЕСКО Ирина Бокова отбеляза, че една от мисиите на организацията е да гарантира свободата на печата и свободния достъп до средствата за масова информация. В тази връзка тя окачестви темата на форума „Гражданските каузи“ като изключително актуална и удачно избрана. След като поднесе своите благодарности към многобройните спонсори на медийния форум („ЧЕЗ – България“, Столична община, общините на Велико Търново, Стара Загора, Балчик, ДСК, Софарма, Симекс и др.), М. Минчев побърза да ни зарадва с две приятни изненади. Първата от тях беше музикален поздрав – „коктейл“ от класически произведения в изпълнение на трима български тенори - Георги Петров, Веселин Вачев и Борис Луков.

Изложбата „Българските чехи“

„Втората изненада, която сме подготвили, е изложбата „Българските чехи“, чийто куратор е фотографът Иво Хаджимишев“, заяви М. Минчев. Изложбата е съвместен проект на БТА, АБМС, Държавна агенция „Архиви“, реализирана с финансовата подкрепа на „Пощенска банка“. Тя съдържа 27 табла, на които чрез

снимков и документален материал са представени част от „българските чехи“ – Константин Иречек, братя Прошек, братя Шкорпил, Антонин Шоурек, Ярослав Вешин, Ян Мърквичка, Йозеф Питър, Вацлав Стржибрни, Йосиф Буреш, Владимир Сис, Вацлав Добруски и много други. „Малко от нас знаят, че повечето обществени сгради в София и други български градове са построени от чехи. Миналата година представихме изложба, посветена на Йозеф Питър, основоположник на българската печатна графика, а с посолството подготвихме триезична книга за него. Любопитен и същевременно радостен факт е, че неговият син подарява 300 творби на баща си на българската държава, докато Националната галерия в Прага притежава само 13“, заяви директорката на БКИ – Прага, Галина Тодорова. „В момента подготвяме съвместно с посолството изложба за Ян Мърквичка по повод 160 години от рождението му. Искаме да популяризираме делото на Ярослав Вешин и даже имаме идея да възстановим паметната плоча на пражкия му дом“, представи тя накратко културните инициативи и част от бъдещите проекти на БКИ.

„Енергията на бъдещето: зелените градове“

Участниците в първия панел (Ярослав Мацек, представител на „ЧЕЗ Груп“, Мартин Валах, представител на „Корадо Груп“ за България, зам. кметът на София Дончо Барбалов) дискутираха различните възможности за създаване на екологично чисти, „зелени“ градове. Дончо Барба-

лов сподели амбицията на Столична община да превърне София в „зелен град“ чрез подобряване качеството на градския транспорт, управление на отпадъците, активно сътрудничество с учени от БАН и обмяна на опит с кметове на други балкански столици. „Тези усилия вече дават своите резултати - миналата година София беше обявен за най-добър град за живеене, бяха открити завод за преработка на отпадъци и парк „Възраждане“, изградени са велоалеи и са построени няколко „зелени сгради“. Столична община активно си сътрудничи и с „ЧЕЗ България“ в насърчаване потреблението на електромобили, чиито брой нараства“, завърши изказването си зам. кметът. Ярослав Мацек сподели, че ЧЕЗ полага усилия за опазване на природата, като насърчава използването на електромобили и поддържа над 150 щъркелови гнезда. Мартин Валах отбеляза, че неговата компания „Корадо Груп“ прилага в своите заводи за производство на отоплителни тела модерни технологии с цел поддържане на екологично чиста среда.

Красимира Мархалева

Български общини представиха културното ни наследство

Кметовете на четири общини с най-много паметници на културата представиха историческото наследство на България по време на 12-та световна среща на българските медии. Обединяващата тема за Велико Търново, Казанлък, Несебър

Проф. Николай Овчаров, Максим Минчев, Галина Стоянова, Даниел Панов, Николай Димитров и Николай Ангелов

и Балчик бе „Универсалният език на културата и опазване на културно - историческото наследство“. В дискусиата се включиха археологът проф. Николай Овчаров и градоначалниците Даниел Панов - кмет на Велико Търново, Галина Стоянова - на Казанлък, Николай Димитров - на Несебър и Николай Ангелов - на Балчик, както и представители на българските медии зад граница. Идеята бе общините да намерят най-точната формула за представяне на културните паметници и по този начин да привлекат повече туристи не само сред българите, живеещи в чужбина, но и сред чужденците. По време на дискусиата бяха очертани стъпките, които трябва да бъдат извървени за постигане на по-добра координация с туроператорите, както и необходимостта от акцентирание върху туристическите продукти, характерни за всеки един от регионите.

Велико Търново е обект номер едно на археологическия туризъм в България

Още в началото на срещата проф. Овчаров подчерта, че Велико Търново е обект номер едно на археологическия туризъм в България със своите 1546 паметници на културата. Сред тях се нареждат и множество църкви и манастири - Преображенски, Арбанашки, Килифаревски и др. Всички тези забележителности обхващат двата големи периода - Средновековие и Възраждане. Археологическите разкопки доказват, че градът има история от 5000 години, както и факта, че в продължение на 207 г. в периода 12 - 14 в. е бил столица на България. „След Рилския манастир, Царевец е вторият най-посещаван културен обект в страната“, съобщи кметът на града г-н Панов и допълни, че само през миналото лято Старата столица е привлякла повече от 6 хил. туристи. Градът е магнит не само с архитектурните си паметници, но и с атрактивното си шоу „Звук и светлина“, пресъздаващо историческите периоди на България, както и с новото живо и динамично 3D шоу, което се излъчва от паметника на Асеневци и Художествената галерия. През мултимедийния център

„Восъчните фигури“, който отвори врати миналата година, са минали повече от 200 хил. посетители. На Самоводската чаршия и днес се развиват 22 занаята в работилниците, разположени в старата част на града. ВеликоТърново не само е отличен с наградата „най-красив град“, но през годините е успял да се утвърди и като Балканска столица на туризма. През последните 15 години в паметници на културата са вложени 120 млн. евро, като от тях над 100 млн. евро са инвестициите, направени от частни лица. След 35 години градът отново има летен театър. Възможностите за туризъм са много, не само заради историческото наследство, а и затова, че 47 процента от БВП се инвестират в туризма. Сериозен проблем обаче представлява реставрирането на двуетажните частни къщи в Стария град, защото е трудно издирването на собствениците им. С приемането на Закона за културното наследство се очаква, че проблемът с бързорушащите се сгради ще бъде решен, изрази очакванията си кметът Панов. Според направените разчети, над 40 улици в Стария град ще бъдат обновени, а върху 140 дка от старото Военно училище ще бъдат построени Военен музей и библиотека.

Долината на розите и Долината на тракийските царе

„Вторият по големина необластен град в България - Казанлък, се слави с Долината на розите и на тракийските царе. Над 30 хил. дка площ заемат насажденията с маслодайна роза“, каза Галина Стоянова и допълни, че историческото наследство се е превърнало в част от икономиката на града. Няма как да останат незабелязани през последните години от археолозите 1500-те могилни насипа, от които само 150 са проучени. Казанлъшката гробница е първият български исторически обект, включен в списъка на ЮНЕСКО за световното културно наследство през 1979 г. Тракийската гробница на Севт III е открита в могилата „Голямата косматка“ през 2004 г. Тя носи всички артефакти на едно цялостно тракийско

погребение. В могилата „Светица“ край с. Крън археологът д-р Георги Китов откри масивна златна маска с предполагаем образ на цар Терес, а гробниците „Хелвецка“ и „Грифони“ предстои да завършат обиколката в Долината на тракийските царе. Сред туристическите атракции на града се нарежда Музеят на розата, създаден преди 48 г. През 2014 г. започна ново изграждане на музея, където ще може да се види как се произвежда розовото масло. Храм-паметник „Шипка“ и църквата към него също не остават незабелязани от туристите, както и картините на известни български художници. Еманация на разрушителния български дух олицетворява монументът „Бузлуджа“. За неговото съживяване бе представен специален проект от арх. Дора Иванова. В него са налети 70 хил. тона бетон и 3 хил. тона стомана, 16 млн. лв. са платени от народа, вложени са общо 25 млн. лв. Днес „Бузлуджа“ е един от най-интересните изоставени обекти на света, отбеляза арх. Иванова и допълни, че за нейното обновяване са необходими 2, 5 млн. лв.

Музей на империи и реликви с дъх на море

След Долината на розите и тракийските царе се пренасяме в един музей на империи и реликви с дъх на море - Несебър. Типичните постройки с каменни основи очертават облика на стария град. Морският курорт разполага с три пристанища, като на едното от тях акустират кораби от цял свят. По стените на Несебър са открити над 300 изображения на военни кораби, отбеляза проф. Овчаров.

„Приветстваме те Белокаменен граде, с твоята неповторима красота“ - възкликва Овидий за Балчик. „Тузлата“, „Двореца“ и „Балтата“ са паметници с историческо значение, които очертават облика на северния морски град, където се намира и втората по разнообразие на растителни видове ботаническа градина в Европа. Храмът на Богинята майка - Кибела, открит през 2007 г., е най-добре запазеният на Балканския полуостров. Разположен е в частен

имот на площ от 93, 5 кв.м., отразява периода от 280 - 260 г. пр. Хр. В него са открити 27 изцяло или почти изцяло запазени надписа и няколко по-малки фрагмента. С изключение на един, всички текстове са на гръцки език. Най-ранните надписи датират от III в.пр.Хр. Най-късният текст, и единственият на латински език, е от първата четвърт на IV в. Храмът е разрушаван неколкократно. Опожарен е през 378 г. от готите. Това се потвърждава от най-късните монети, открити под пласт въглени и начупени керемиди, върху които стоят ликовете на императорите Валентиниан I (364-375) и Валенс (364-378). След погрома храмът не е възстановяван. През 544-545 г. той е ударен от морска вълна и го засипва земна маса, свлякла се от североизток. Бедствието консервирало храма и подобно на древния Помпей, го съхранило до наши дни. Днес храмът предстои да бъде преместен и възстановен, за да стане достъпен, казакметът на града, г-н Ангелов.

Минка Атанасова

Да върнем историческата памет за Евлогий и Христо Георгиеви

Медийният експерт Христо Тучев представи проекта „Награди Евлогий и Христо Георгиеви“ и говори за приноса на двамата братя, които остават в историята като най-големите дарители на България. „Те имат феноменален успех в бизнеса и се превръщат в най-големите индус-

триалци на своето време. Те живяха в изгнание, в емиграция, а постигнаха много и всичко дариха на родината си - България. С примера на Евлогий и Христо Георгиеви искаме да вдъхновим всички наши съграждани зад граница“, сподели Тучев. Мисията на кампанията е да върне историческата памет за Евлогий и Христо Георгиеви, да намери българци, които със своя живот в областта на образованието, дарителството и бизнеса дават днес достоен пример за настоящите и бъдещи поколения. Тучев съобщи номинираните в областта на образованието за „Награди Евлогий и Христо Георгиеви“: проф. Минко Балкански, проф. д-р Григор Горчев, проф. Христо Глушков; след което запозна присъстващите с имената на номинираните в областта на дарителството: Иван Станчов, Иван Анев и сем Софка и Жельо Желеви. Накрая обяви и номинираните в областта на бизнеса: Васил Терзиев, Светлин Наков и Христо Тенчев. Нещата, които трябва да ни обединяват са: любовта към Родината, успехът, постигнат по почтен път, инвестициите, нашите деца и образованието, завърши изказването си председателят на организационния комитет на „Награди Евлогий и Христо Георгиеви“ Христо Тучев.

Мария Захариева

Близо 30 журналисти представиха медиите си в Прага

Журналисти от близо 30 български медии от 20 държави в света представиха своите издания в чешката столица на 19-ти май. Сред тях бяха шефове на вестници, списания, телевизии и радиа. Повечето от тях излизат на хартиен носител, но през последните години все повече се засилва тенденцията за преминаването им в електронен формат. При представянето на изданията стана ясно, че едни се издържат само от реклами, други самостоятелно или с държавна помощ, а трети - само от държавата, в която се издават. Общата кауза, която обединява медиите в Европа и Америка е необходимостта от поддържане на жив български език и от популяризиране на българската култура сред българ-

ската общност.

Дискусията бе продължена в посока „Как да печелим от съдържание и социални мрежи“. В нея взеха участие Александру Джибой, генерален директор на „Аджерпрес“, Спас Сливков, изпълнителен директор OLX, Веселин Вачков - „Лидове новини“ и Фисник Абраши от Асошиейтед прес.

За в бъдеще използването на новите технологии е много важно, но не трябва да се забравят основите на журналистическата професия, заяви директорът на Асошиейтед прес за Централна и Източна Европа. Според Веселин Вачков, директор на най-голямата чешка медия „Лидове новини“, за медията е много важно съдържанието, за което читателите са готови да плащат.

Минка Атанасова

Гражданските каузи на медиите. Изборна секция „Чужбина“ като гражданска кауза

Демографският проблем на България, изборните права на българите в чужбина, откриване на изборителна секция „Чужбина“ като гражданска кауза и не на последно място начинът на гласуване бяха водещите теми на панела с модератор Кирил Вълчев и основен участник омбудсманът на България Мая Манолова.

Създаденият през 2005 г. Съюз на българските национални електронни медии (БТА, БНТ, Нова телевизия, БТВ, Дарик радио) подема кампания, посветена на демографския проблем на България, обяви К. Вълчев в качеството си на секретар на Съюза. Статистиката показва, че по прираст на населението България е на 225 място (от 233 държави), а по раждаемост - на 210 място от 224 държави. Националните електронни медии смятат да проведат кампанията в различни посоки - намаляване броя на жертвите по пътя, насърчаване на раждаемостта, намаляване на броя емигриращи млади хора, ограничаване на обезлюдяването на редица региони на страната и други. Другата гореща тема се оказа приеждането на новия изборен кодекс, заяви К. Вълчев. Въпреки първона-

чалните обещания на коалицията, според новия изборителен закон вече ще бъдат необходими минимум 100 (а не 60) изборители за откриване на изборителни секции в чужбина. При това положение най-засегнати ще бъдат държавите с най-много изборителни секции.

Преди приемането на Изборния кодекс политици от няколко политически партии се срещнаха с представители на сънародниците ни в чужбина с посредничеството на омбудсмана и макар да бяха обещали да прокарат техните аргументи в пленарната зала, в крайна сметка политиките не удържаха на думата си. Поведението на народните представители е обидно за българските граждани в чужбина, коментира с огорчение омбудсманът, Мая Манолова, отхвърлянето от Народното събрание вето на президента върху Изборния кодекс. В резултат на последните промени в изборителния закон се ограничава правото на българите, живеещи извън пределите на България, да упражняват правото си на глас. Според нея българите в чужбина искат да се запази старото положение - автоматично откриване на секции там, където е имало на предишни избори и са гласували над 100 български граждани. Освен това, българската диаспора в чужбина има желание нейните организации да се включат активно и в самата предизборна кампания. Промените в изборителния закон будят тревога и поради факта, че над 2 млн. българи живеят в чужбина, представлявайки един виртуален град, а през последните 10 години извън пределите на България са се родили около 200 000 българчета.

Предвид демографската криза в България, от особена важност са образователните, културните и икономическите връзки между българите в чужбина и сънародниците им в България, продължи Мая Манолова. Далеч по-важни са институционните връзки, които съществуват на три нива: Първо ниво - чрез активното изборително право; второ ниво - образуване на местни и национални консултативни съвети. Като пример тя посочи създаването на Временен консултативен съвет към Агенцията за българите в чужбина; Трето ниво

- създаване на изборен, парламентарно представен район в чужбина. Тази идея не само че не се реализира, но с последните промени се върнахме на първото ниво, парира се дейността на второто ниво - Консултативният съвет се разпусна и на практика се стигна до отнемане на вече дадени права, посочи Мая Манолова.

Нещо повече, в публичното пространство битуват няколко мита. Първият мит е, че облекченият режим на гласуване обслужвал секциите в Турция. Това се оказа невярно, понеже гласовете там намаляха, а в САЩ и Западна Европа се увеличиха с 60-70%. Вторият мит е, че гласуването зад граница е скъпо. Мая Манолова отхвърли твърденията, че за откриване на секция били необходими между 7000 и 10 000 евро, обявявайки се категорично срещу т. нар. „ценоразпис на конституционни права.“ Третият мит е, че изборителната активност в чужбина е ниска. Статистиката опровергава това - средно 339 българи гласуват в изборителна секция в чужбина, докато техният брой в България е 285. Четвъртият мит е, че се отнемат мандати от малките региони, за да се дадат мандати

Георги Лозанов

в чужбина. Действителността е точно обратната – тези мандати се взимат от големите региони. Петият мит е, че гласуването в чужбина било заплаха за националната сигурност. За

М. Манолова подобно твърдение е неприемливо. Не може едни изборители да се наказват заради други. В крайна сметка правото за гласуване в чужбина представлява основната връзка между България и живеещите извън нейните предели български граждани, отбеляза тя. По време на дискусиата беше предложено да се въведе възможност за гласуване по пощата или електронно гласуване за българите в чужбина.

д-р Красимира Мархалева

„Българите по света за каузата на България“

Темата на седмия панел беше своеобразно продължение на предишния. Може ли България да бъде кауза? Доколко българите в чужбина са склонни да се ангажират с отстояване на гражданските права на своите сънародници в България? С тези реторични въпроси водещият Георги Лозанов откри панела, централна тема на който стана масовото емигриране на млади българи в чужбина след 1989 г. За последните 25 години над 2 млн. българи са напуснали България. Направиха се опити този изключително голям човешки ресурс да бъде блокиран и изолиран чрез новия Изборен кодекс. Затова в публичното пространство се наложи фалшива патриотична идеология, която почива на няколко стигми - щом си напуснал България, значи не си българин; трябва да си източноправославен, за да си истински българин; за да си истински българин, трябва да подкрепяш държавата, тоест, управлението... Именно тези нагласи са залежали в основата на Изборния кодекс. Създадената по този начин псевдопатриотична позиция поставя напусналите България българи „под карантина“ и ги превръща в пасивни играчи. Обезпокоителното е, че много българи се примиряват с подобна роля - тази на „мълчалива общност“. Според Георги Лозанов крайно време е българите извън България да започнат да „тропат по политическата маса“ чрез участието си в политическия и обществения живот на страната, превръщайки я по този начин в своя

кауза. На България предстои второ Съединение – на българите в нея с тези, които са я напуснали. Ролята на медиите в това отношение е много важна, отбеляза медийният експерт. Лозанов посочи изпълнителния директор на „Експат Капитал“ и бивш министър в две български правителства Николай Василев като пример как бивш български емигрант се ангажира активно с икономическите и политическите проблеми на България. „На този форум участвам в качеството си не на бивш министър, а на бивш емигрант, който е живял в редица държави, преди отново да се върне в родината си“, отбеляза Н. Василев. Според него, за преодоляване на демографската криза и намаляване на емиграцията е необходимо в България да се раждат повече деца, да се предоставят повече възможности за професионална реализация. От друга страна, живеещите в чужбина българи трябва да запазят своята национална идентичност и това на децата си, които един ден биха могли да се върнат в България. Н. Василев очерта няколко причини за емигрирането на млади хора в чужбина - икономически, морални, типичния за 21 век стремеж към разнообразие и нивото на преподаване в българските университети. Нагласата сред младите хора е, че университетите в България не предлагат качествено образование, българските студенти са изолирани от световните тенденции, липсва им специализация в чужбина и стажове, подценява се знанието на чужди езици. Едновременно с това Н. Василев изтъкна и няколко основни според него причини защо българите трябва да се върнат в България - там се плащат най-ниски данъци; по-добре да си „огромна риба“ в малка рекичка, отколкото „дребна риба“ в огромен океан; чувството на носталгия, патриотизма, приятелите и роднините, които живеят в България. Според Н. Василев българската държава не прави достатъчно за българите в чужбина, за разлика от Унгария и нейния премиер Виктор Орбан. В тази връзка той призова българските медии в чужбина да са по-активни и да се обединят около определена кауза. Около мнението на Н. Василев се обединиха голяма

част от участниците в дискусиата, като същевременно подчертаха, че основната причина българите да напуснат страната е липсата на правосъдие.

д-р Красимира Мархалева

Наградата за българска медия отлетя за Холандия

Списание „Диалог“ спечели тазгодишната награда на фонд „13 века България“ за разпространението на българската култура зад граница. То излиза в Холандия, а негов издател и главен редактор е Даниела Горчева. Отличието бе връчено лично от изпълнителния директор на фонда Митко Тодоров при закриването на 12-та световна среща на българските

Митко Тодоров и Даниела Горчева

медии в Прага на 20-ти май. В чешката столица обмениха опит близо 30 български медии от Европа и Америка. Освен равностметката, която направиха, те обсъдиха и статута на годишната награда на фонд „13 века България“ за разпространението на българската култура зад граница. Темата остана отворена, тъй като се разгоря горещ диспут дали медиите да са само на български или да има публикации и на езика на държавата, в която се издават. Като точка от дневния ред бяха засегнати и критериите, по които да се прави оценка за излъчване

на победителя. Откри се мнението, че не бива да се дава предимство на медиите, в които има публикации на чужд език. При оценяването трябва да се обърне внимание на цялостната дейност на медията, както и на факта, че става въпрос за популяризиране на българската култура зад граница, а това неминуемо е свързано с българския език, единодушни бяха повечето от участниците. Освен да има доказан принос в разпространението на българската култура в държавата, в която излиза, медията трябва да помага за утвърждаването на положителния образ на България в чужбина. От 2017 г. паричната награда за победителите ще бъде на стойност 1000 евро, а срещите отново ще се провеждат през май, стана ясно на срещата.

Издателите на медии предложиха да се провеждат специализации, конференции и други инициативи, които да помагат за развитието на българските медии зад граница, както и да се привличат повече политически и обществени личности по време на годишните срещи. Генералният директор на БТА Максим Минчев изрази мнение, че трябва да се приобщават повече електронни медии, независимо от това, че сега присъстващите са много повече, отколкото преди 10 години. Според Николай Василев, изпълнителен директор на „Експат Капитал“, трябва да има обединение между българските медии в страната и чужбина.

По време на закриването на Дванайстата световна среща на българските медии в Прага генералният директор на БТА Максим Минчев обобща, че през изминалите 12 години журналистическата професия се е променила много, а електронните медии се увеличават с всяка изминала година.

„Ние продължаваме да бъдем може би единствените, които се опитваме да съберем сектора. Проектът е жив, от него очевидно има нужда, защото има „горещи“ дебати и обсъждания“, заключи Максим Минчев – инициатор и главен организатор на световните срещи на българските медии.

Минка Атанасова

Снимки: Минка Атанасова

България в дланта ми

На 25 май в сградата на Българското посолство в Прага се проведе тържествен концерт по случай деня на Славянските първоапостоли Кирил и Методий. На празника българският посланик, г-н Лъчезар Петков, връчи наградите от конкурса за превод и есе „България в дланта ми“. Конкурсът се провежда по инициатива на д-р Таня Янкова, лектор по български език и литература към Катедрата по южнославянски и балканистични изследвания на ФФ на Карловия университет и с любезното съдействие на БКИ. Традиционно сред участниците са и студентите от Масариковия университет в Бърно, както и учениците от БСОУ „Д-р Петър Берон“, Прага. За първи път участваха и ученици от БСОУ „Христо Ботев“, Братислава. Сред класиралите се са: Каролина Юракова /студентка от Карловия университет/ и Ян Скипала /Масариков университет, Бърно/ - I място за превод на разказ, Ян Скипала и Мартин Климеш /I място за есе/ и Петър Стоянов /студент от Карловия университет/ - II място за есе. В няколко поредни броя на „Българи“ ще публикуваме преводите и есетата на наградените участници в конкурса.

Чайка Експрес

Влакът летеше към Бургас. Балканът и Средна гора разтваряха прегръдката си да го пропуснат през Розовата долина. Вагоните проскърцваха в лудешка надпревара, потракваха релсите: трак-трак. За вагоните, казват, че били втора употреба – немски или швейцарски, купени с далавера. В Народното събрание оратори от опозицията завихриха пушилка, поискаха прокурорска намеса. Скандал – до небето. Небето обаче синееше над проскърцващите вагони, сяпало и глухо.

Хубави са вагоните, европейски! – Примигна Плешивкото до прозореца на вагона.

А храните... - не спираше да нарежда госпожата от Софийската гара, навярно възглуха, защото подвикваше като квачка. – Генномодифицирани организми, глупости...

Дънките, ризата и якето купих на килограм срещу Халите, не са европейски –от Канада са – вклини се в разговора мъжът до госпожата.

Тата купи шапка на мама! – похвали се хлапето му, което бе довел в Медицинската академия за контролен преглед след ухапване от бесен помяр.

...якето не беше пипнато, вижте – показва бащата марката на якето, явно доволен от покупката. – Станиславе, стани, момчето ми, да те видя в новото костюмче.

Влакът летеше, проскърцваха вагоните. Спираше само на две-три гари

в подбалканските градчета. Искаше му се на влака, като японските или френските експресни влакове, да прелети за час - час и нещо до морето. Но тогава приказките къде щяха да останат. В бързината хората се затварят, мълчат и пресмятат за срещата в морския град; после пак обратно, натам, откъдето са дошли, където ги чакат или не ги чакат. От небето се спусна черен облак, надникна през прозорците на вагона и затрещя с ледени сачми в стъклата. Подплашен от гръмотевицата, локомотивът побесня; надбяга черния облак с градушката.

Пречистен от дъжда, Балканът повдигна клепащи, а долината въздъхна и го заслепи с горещата си въздишка. Със закана, назад в далечината, подир бягството на локомотива, отекнаха гръмотевици.

– Веднъж, на Атлантическия бряг ни настигна торнадо. Преследва ни по магистралата, казах си – край. Ама не беше... - лъсна зъби Плешивкото. – Каквото ти е писано. Крещях на Пол, който шофираше: газ, газ, мамка му! – и кой знае защо, от страх навярно, заливахме се от смях.

– Страхът влудява! – отбеляза бащата.

– Тата, кажи за вихрушката в Странджа...

– Вихрушката се завъртяла и отнесе в небето дружката на бабата на Станислав. Там после вдигнали манастирчето „Света Петка“.

– Как не! – развихри се Плешивкото и книгата на госпожицата до него

изхвърча от ръцете й. – Глупаците вярват само в това, което видят и пипнат. А чудесата ни връхлитат – на сън и наяве, нали ви разправям за торнадото.

– Мене внучката ме чака на бургаската гара – прекъсна го гласовитата госпожа.

– И мама ни чака, нали тата?

Госпожицата сякаш се сепна от гласовете и остави книгата на масичката, но Плешивкото отново я събори.

– Прощавайте! – рече.

Госпожицата посегна да я вдигне, но бе изпреварена от Плешивкото:

– Моля да ме извините.

Госпожицата взе книгата и направи странен знак с пръстите на лявата си ръка.

– Чужденка е! – отсече госпожата. – Откъде сте миличка?

Госпожицата направи същия знак с пръстите на лявата си ръка, докосвайки устните и лявото си ухо.

– Не Ви разбрах – извини се отново Плешивкото и запита госпожицата дали говори английски, но госпожицата още по-любезно се усмихна и за пореден път докосна лявото си ухо, а езичето й зашари наляво-надясно.

– Ъ-ъ-ъ –изскокна от гърлото й.

– Глухоняма е! – разпозна по звука й госпожата.

Госпожицата кимна с глава и с молив изписа името си на гърба на книгата: Ани, от Бургас.

– Моята също е Ани! – рече Плешивкото, без да откъсва очи от устните на момичето, което продължаваше усмихнато да върти езичето си наля-

во-надясно, но притеснена от вторачените погледи, дръпна вратата на купето и щръкна в коридора. Повече е от красавиците, които шетаха на прелитания самолет от Ню Йорк до Европа, помисли си Плешивкото; без тъгата в зениците, които го пронизваха, докато издърпваше книгата от ръцете му – в ханша, в напрашения бюст бе като жена му и пренесе образа ѝ на зелената улица крайбрежна с трепетите и мечтите.

– Тата, тата! – дръпна го хлапакът; седнал бе върху подаръка на майката – слава Богу, шапката не бе съвсем размазана.

В купето се смълчаха.

Госпожицата се вираше в припадация мрак и с нищо не даваше да се разбере за притеснението ѝ от нестихващото любопитство на спътниците. Докато Плешивкото съвсем се отнесе – с неговата Ани се намери в училище, после продължиха в Софийския университет, пак заедно започнаха работа – той като програмист в търговска фирма, тя – като учителка. Едно след друго дойдоха синът и дъщерята, подир което ги връхлетя и Зелената карта за Щати. Ани обаче запъна и Плешивкото замина сам. Какъв Плешивко бе

тогава, щеше да възкликне всеки от приятелите му преди осем години: с гъста четина, с наперен мустак. Как така? Но пък с главата оцеля. За четината с лечители опита какво ли не. За малко да се подложи на пришиване на изкуствена коса като неговата тъмнокафява четина. Искаше му се отново с бухнала коса да шашне бургаските аборигени, Ани – също; и бургаските хубавици да не се подхилват и да го одумват с лъщящата писта на черепа като плашипутаран. Една сутрин се събуди сгорещен с жълти кръгове под очите; оредялата му изтъняла четина не го притесни толкова, колкото тупкащото под завивката сърце и едва мъждукащото му либидо; после в банята пред огледалото – натрупаните запаси около кръста и гърдите. Кога, как, защо – пулеше се натежал и омекнал през целия ден, макар очите му да лъщяха с щение, докато комбинираше коктейли на гърдестите гърли на бара. Плешивкото през осемте години пропътува Америка, сменя градове, фирми, заведения; направи име на барман от висока класа. В Лас Вегас заряза поредната търговска фирма, там бургаският Плешивко се вихри последните

години, там взе американско гражданство, там набъбна чековата му книжка, без да се отрази на удвоените и утроени пари, които пращаше на Ани и децата.

След „Карнобат“ Чайката сякаш усети мириса на морето и размахна на криле. Госпожицата първа излезе от тоалетната гримирана и напарфюмирана, след нея се вреди възглухата госпожа; Плешивкото подир Айтос пък се появи в костюм, с папийонка и стърчащи косми върху лъщящата му писта.

Минути по-късно „Чайката“ кацна на гарата.

Осветената улица „Богориди“ поведе Плешивкото към морето. Там, на брега, близо до дома, нечакан, реши да не ги тревожи. Порасналите му деца щяха да се радват, но по-добре, мислеше си, това да стане на светло – след срещата в съда, където Ани с адвокатите бяха подготвили всичко необходимо за развода. Знаеше мястото, часа.

Към полунощ влезе в хотела до Морската градина. Свободни стаи имаше.

Любен Петков

Racek expres

Vlak letěl k Burgasu. Sredna gora a Stara planina a Sredna Gora otevíraly svou náruč, aby ho pustily přes Růžové údolí. Vagóny poskřípovaly v šílené honičce, koleje vytukávaly své tu-dum tu-dum. Byly to prý ojeté německé nebo švýcarské vagóny, ta koupě byla nějaká levárna. V parlamentu kvůli tomu opoziční řečníci spustili povyk, žádali o zásah prokuratury. Byl z toho do nebe volající skandál. Avšak nebe, slepé a hluché, se modralo nad poskřípujícími vagóny.

„Jsou to pěkné vagóny, evropské!“ Zamžoural Plešoun u okna vozu.

„A to jídlo...“, lamentovala od samého Sofijského nádraží paní, zřejmě nedoslýchavá, která proto mlela svou jako slepice. „Geneticky modifikované organizmy, samé pitomosti...“

„Džíny, košili a bundu jsem koupil na váhu naproti Tržnici, nejsou evropské, ale z Kanady,“ vmísil se do hovoru její soused.

„Táta koupil mámě čepici!“ pochlubil se jeho klučina, který byl ve fakultní nemocnici na kontrole po kousnutí vzteklym podvrátákem.

„...bunda je nenošená, podívejte,“ ukázal visačku na bundě otec, který byl s koupí očividně spokojený. „Stanislave, chlapče, stoupli si a ukaž se nám v novém oblečení.“

Vlak letěl, vagóny poskřípovaly. Stavěl jen na dvou třech nádražích v podhorských městečkách. Vlak by rád jel stejně jako japonské nebo francouzské rychlíky, aby se přibližně za hodinu přihnal k moři. Ale to by pak přišel o všechno to vyprávění. Lidé se ve spěchu uzavírají do sebe, mlčí a přemítají o setkání v přímořském městě; potom se vrací tam, odkud odjeli, kde se na ně někdo těší nebo netěší.

Z nebe sestoupil černý mrak, nahlédl do okének vagónu a na skla zarochotily ledové broky. Lokomotiva, polekaná hromobitím, se rozběsnila; předešla černý mrak s kroupami.

Stara planina, omytá deštěm, pozvedla svá víčka, dolina vzdechla a oslepila ji svým horoucím dechem. V dáli se za lokomotivou po jejím útěku rozlehlo výhružné hřmění.

„Jednou nás na pobřeží Atlantiku překvapilo tornádo. Pronásledovalo nás po dálnici, říkal jsem si, že je to náš konec. Ale nebyl...“ zazubil se Plešoun. „Osud rozhodl jinak. Řval jsem na Paula, který řídil: ‚Dělej, šlápní na to, sakra!‘ a bůhví proč, asi strachy, jsme se zalykali smíchy.“

„Ze strachu člověk blázní!“ poznamenal otec.

„Tati, pověz o té smršti v Strandže...“ „Vzdušný vír se zatočil a odnesl do nebe kamarádka Stanislavovy babičky. Potom tam postavili malý klášter Sváté Paraskovy.“

„Aby ne!“ rozhorlil se Plešoun a slečně vedle něj z rukou vyklouzla kniha. „Hlupáci věří jenom tomu, co vidí a na co si mohou sáhnout. Ale na zázraky narážíme pořád – ve snu i ve skutečnosti, vždyť vám povídám o

tornádu.“

„Na mě bude na burgaském nádraží čekat vnučka,“ skočila mu do řeči halasná paní.

„A na nás čeká máma, že jo, tati?“

Vypadalo to, že slečna se díky hlasům probrala a odložila knížku na stolek, ale Plešoun ji znovu shodil.

„Odpusťte!“ řekl.

Slečna se pokusila ji zvednout, ale Plešoun byl rychlejší:

„Promiňte prosím.“

Slečna si vzala knihu a prsty levé ruky udělala zvláštní posunek.

„Je cizinka!“ s jistotou prohlásila paní. „Odkud jste, má milá?“

Slečna udělala stejný posunek prsty levé ruky a dotkla se svých rtů a svého levého ucha.

„Nerozumím,“ omluvil se opět Plešoun a zeptal se slečny, jestli mluví anglicky, ale slečna se usmála ještě mileji, znovu se dotkla svého levého ucha a přejížděla jazykem doleva doprava.

„É-é-é“ vydralo se jí z hrdla.

„Je hluchoněmá!“ poznala paní podle zvuku.

Slečna kývla hlavou a tužkou napsala na hřbet knihy své jméno – Ani, z Burgasu.

„Ta moje se taky jmenuje Ani!“ řekl Plešoun s očima stále upřenými na dívčiny rty. Dívka se stále usmívala a pohybovala jazykem doleva doprava, ale upřené pohledy ji přivedly do rozpaků, prudce rozevřela dveře od kupé a zůstala třčet v chodbičce. Je krásnější než ty, co obsluhují v letadle z New Yorku do Evropy, pomyslel si Plešoun; až na ten smutný pohled, jímž ho provrtávala, když mu vytrhávala knihu z rukou – boky a překypující poprsí měla stejné jako jeho žena, a její tvář se mu promítla na zelenou pobřežní ulici plnou rozechvění a touhy.

„Tati, tati!“ chytil chlapec otce, jenž málem rozsedl dárek pro matku – díky bohu čepici nerozmačkal úplně.

V kupé se rozhostilo ticho.

Slečna upřeně pozorovala padající soumrak a nic nenasvědčovalo tomu, že by byla z neutuchající zvědavosti spolucestujících v rozpacích. Plešoun se zatím zatoulal v myšlenkách – se svou Ani se potkali ve škole, poté spolu studovali na Sofijské univerzitě, potom začali pracovat – on jako programátor v obchodní společnosti, ona jako

učitelka. Nejdříve se jim narodil syn, pak dcera, a potom znenadání dostali i zelenou kartu do Států. Ale Ani si postavila hlavu a Plešoun odjel sám. Před osmi lety by ještě všichni jeho kamarádi bez váhání zvolali: „Jakýpak Plešoun!“ Měl tehdy hustou kštici a naježený knír. Věřili byste tomu? Vždy mu to ale dobře myslelo. Kvůli vlasům chodil po doktorech, vyzkoušel všechno možné ale nic nepomáhalo. Dokonce si málem nechal implantovat umělé vlasy stejné kaštanové barvy, jakou mívala jeho hříva. Tou načechnou kšticí chtěl omráčit burgaské starousedlíky i Ani, a také se chtěl vyhnout tomu, aby se mu burgaské krásky vysmívaly a pomlouvaly ho, že je hnusák, kvůli jeho nablýskané klouzačce na lebce. Jednoho rána se probudil s horečkou a žlutými kruhy pod očima; jeho prořídla a vypelichaná kštice mu nedělala takové starosti jako jeho skomírající libido a srdce, které mu bušilo pod dekou; v koupelnovém zrcadle viděl své nastřádané tukové zásoby kolem pasu a na hrudi. Kdy, jak, proč – nechápat se celý den ptal sám sebe ochablý a oteklý, ačkoli oči se mu leskly chtíčem, když míchal koktejly pro prsaté kočky u baru. Plešoun za osm let procestoval Ameriku, střídal města, společnosti, podniky; získal si reputaci prvotřídního barmana. V Las Vegas burgaský Plešoun odešel z další obchodní společnosti, v posledních letech se tam vrhl do víru života, tam dostal americké občanství, tam nabobtnala jeho šeková knížka, na níž se ani neprojevovalo zdvojnásobení nebo ztrojnásobení částky, kterou platil Ani a dětem.

Když Racek projel Karnobat, jako by ucítil vůni moře a roztáhl křídla. Slečna vyšla jako první z toalety nalíčená a navoněná, po ní se upravila nahluchlá paní; když minuli Ajtos, objevil se v obleku Plešoun, s motýlkem a vlasy trčícími nad naleštěnou bleskovkou.

O pár minut později Racek přistál na nádraží.

Osvětlená Bogoridiho ulice dovedla Plešouna k moři. Tam na břehu, kousek od domova, na Plešouna nikdo nečekal a on se rozhodl nepřidělavat jim starosti. Jeho odrostlé děti budou mít radost, ale pomyslel si, že bude lepší, když se uvidí za světla – po setkání u soudu, kde už Ani s advokáty připravila

všechno potřebné k rozvodu. Místo a hodinu znal.

Kolem půlnoci vešel do hotelu u Přímořského parku. Volné pokoje měli.

Ljuben Petkov

Překlad: Karolína Juráková

Каролина Юракова

Expres Racek

Vlak letěl k Burgasu. Pohoří Stara planina a Sredna gora otevřely svou náruč, aby jej pustily přes Růžové údolí. Vagóny vrzaly během šílené stíhací jízdy, koleje řinčely: tadam, tadam. O vagónech se říkalo, že byly z druhé ruky – německé nebo švýcarské, nějaká levárna. Hlasy opozice rozvířily v parlamentu prach, požadovaly zásah prokuratury. Nebetyčný skandál. Nebe se však slepě, hluše modralo nad rozvrzanými vagóny.

Pěkné jsou ty vagóny, takové evropské! – zamžoural Lysoun přes okno vagónu. A jídlo... – mlela bez přestání paní ze sofijského nádraží, nejspíš nahluchlá, neboť kdákala jako kvočna. – Geneticky modifikované organismy, hlouposti...

Džíny, košili a bundu jsem si koupil na váhu v sekáči naproti sofijské centrální tržnici. Nejsou evropské, ale z Kanady – vklínil se do rozhovoru muž sedící vedle paní.

Táta koupil mámě klobouk! – pochválilo se jeho dítě, s nímž byl ve fakultní nemocnici na prohlídce, protože ho pokousal rozzuřený podvraták.

...bunda jako nová, podívejte – ukázal otec visačku na bundě, očividně spokojen se svým nákupem. – Stanislave, můj synku, postav se, ať tě vidím v novém oblečku.

Vlak letěl a vagóny vrzaly. Zastavoval pouze na dvou nebo třech zastávkách v nějakých městečkách pod Starou

planinou. Chtělo se mu vlaku, jako jsou japonské nebo francouzské expresy, aby za hodinku, hodinku a něco přeletěl k moři. Ale to bylo možné leda tak v pohádkách. V rychlosti se lidé uzavírají, mlčí a přemýšlejí o setkání v přímořském městě; a pak zase zpátky, tam, odkud přišli, kde je čekají, nebo i nečekají.

Z oblohy sklouzl černý mrak, nakoukl přes okna do vagónu a jeho ledové broky zakleपालy na skla. Vyplašena hřměním, lokomotiva jako by zešlela; utekla před černým mrakem s kroupami.

Deštěm očištěná Stara planina pootevřela oči, načež údolí zhluboka vydechlo a svým horkým vzdechem ji oslnilo. Někde z dálky, odkud prchla lokomotiva, se hrozivě rozléhaly hromy.

– Jednou na pobřeží Atlantiku nás postihlo tornádo. Honilo nás po magistrále a já si říkal – to je konec. Avšak nebyl... – vycenil zuby Lysoun.

– Osudu neutečeš. Křičel jsem na Paula, který řídil: šlápní na to, šlápní na to, sakra! – a kdo ví proč, ale pravděpodobně ze strachu jsme se strašně řehtali.

– Strach člověka dožene k šílenství! – poznamenal otec.

– Tati, vyprávěj o tornádu ve Strandži...

– Prý se roztočilo tornádo a odneslo do oblak známou od Stanislavovy babičky. Později na tom místě postavili monastýr Svaté Petky.

– Ale houby! – rozohnil se Lysoun a slečně vedle něj vypadla z ruky kniha. – Hlupáci věří jen tomu, co vidí, a čeho se mohou dotknout. A podivuhodné jevy nás zaskakují – ve snech, i v bdělosti Vždyť vám vykládám o tornádu.

– Na burgasském nádraží na mě čeká vnučka – přerušila jej hlučná paní.

– A nás čeká maminka, že jo, tati?

Slečnu jako by vylekaly hlasy a odložila knihu na stolík, ale Lysoun ji zase shodil na zem.

– Promiňte! – řekl.

Slečna se natahovala, aby zvedla knihu, ale Lysoun byl rychlejší:

– Odpusťte mi, prosím!

Slečna vzala knihu a prsty levé ruky udělala podivný znak.

– Je to cizinka! – odsekla paní. – Odkud jste, drahoušku?

Slečna udělala prsty levé ruky stejný znak, přičemž se dotýkala rtů a levého

ucha.

– Nerozuměl jsem vám – omluvil se znovu Lysoun a zeptal se slečny, zda hovoří anglicky. Slečna se však ještě laskavěji usmála a znovu se dotkla levého ucha a pohnula jazyčkem doleva-doprava.

– E-e-e – vyšlo z jejího hrdla.

– Je hluchoněmá! – poznala po zvuku paní.

Slečna kývla hlavou a tužkou napsala na hřbet knihy své jméno: Anna, z Burgasu.

– Ta má je taky Anna! – řekl Lysoun, aniž by odtrhl oči od rtů dívky, jež se stále usmívala a vrtěla jazyčkem doleva-doprava. V rozpacích z upřených pohledů však zatáhla za dvířka kupé a stoupla si do chodbičky. Je krásnější než krasavice, které se promenadovaly na palubě letadla přelétajícího z New Yorku do Evropy, pomyslel si Lysoun; bez smutku v očích, které jej probodly, zatímco přebírala z jeho rukou knihu – boky a plný dekolt měla jako jeho žena, rozechvěle si ji představoval na zeleném nábřeží.

– Tati, tati! – trhl jím chlapec; sedl si na dárek pro maminku – chválabohu, klobouk nebyl úplně rozsedlý.

Hlasy v kupé utichly.

Slečna upřeně hleděla na padající soumrak a nijak nedávala najevo své znepokojení z neustávající zvědavosti spolucestujících. Zatímco se Lysoun ponořil do vzpomínek – se svou Annou byl ve škole, pak pokračovali na Sofijskou univerzitu, načež začali pracovat – on jako programátor v obchodní společnosti, ona jako učitelka. Na svět přišel syn, po něm dcera, a pak znenadání dostali zelenou kartu pro pobyt ve státech. Anna se však vzepěla a Lysoun odcestoval sám. Jakýpak byl tehdy Lysoun, to by vám před osmi lety pověděl každý z jeho kamarádů: frajer s hustou hřívou a honosným knírem! Jak se mu „to“ stalo? Vždyť v hlavě to měl ještě v pořádku. Aby měl zase svou hřívu, zkusil s léčiteli cokoliv. Málem podstoupil příští umělého přičesku tmavě hnědé barvy, jakou měly jeho původní štetiny. S načepýřenými vlasy se mu zase zachtělo překvapit Burgasany, Annu také; aby se burgasské krasavice neušklíbaly, a aby „nedrbaly“ lesklou přistávací dráhu na jeho lebce. Jednoho rána se vzbudil

se žlutými kruhy pod očima, bylo mu horko; jeho prořídla hříva jej netrápila tolik jako pod peřinou bijící srdce a nízké libido; později v koupelně před zrcadlem nahromaděné tukové zásoby v pase a na hrudníku. Kdy, jak, proč – zářajíc během dne přibral a změkl, třebaže se v jeho očích leskla touha, zatímco míchal různé koktejly prsatým holkám sedícím na baru. Lysoun za osm let procestoval Ameriku, střídal města, firmy, podniky, vybudoval si jméno prvotřídního barmana. V Las Vegas opustil další obchodní společnost. Tam se burgasský Lysoun v posledních letech pohyboval, tam dostal americké občanství, tam se mu nafoukla šeková knížka, aniž by se na ní odrazil zdvojnásobený, pak ztrojnásobený obnos peněz, které posílal Anně a dětem.

Po průjezdu Karnobatem Racek jakoby ucítil vůni moře a ještě více roztáhl svá křídla. Jako první vyšla z toalety nalíčená a neparfémovaná slečna, následovala ji nahlučlá paní; když projížděli kolem Ajtosu, objevil se Lysoun v obleku, s motýlkem a na jeho lesklé přistávací dráze čněly vlasy.

O pár minut později Racek přistál na nádraží.

Osvětlená Bogoridihova ulice dovedla Lysouna k moři. Tam na pobřeží, blízko domova, neočekávan, rozhodl se, že je nebude znepokojovat. Jeho dospělé děti by se měly radovat, ale pomyslel si, že bude lepší, když to vyjde najevo – po setkání u soudu, kde Anna s advokáty připravila všechny nezbytnosti k rozvodu. Znal místo i hodinu.

Okolo půlnoci vešel do hotelu Mořská zahrada. Měli volné pokoje.

Ljuben Petkov

Přeložil Jan Skýpala, MUNIaa

Ян Скипала

Капризно лято 2016

Това съчетание от прилагателно и съществително за хората, които обичат българското лято, а мразят капризите от какъвто и да е вид, навярно звучи странно. А мен ми гали ушите и ме прави мек, сантиментален. И не защото приемам чешкото лято, което е повече от капризно, направо никакво, а защото го свързвам със свои духовни емоции. Не би било така, ако не беше големият чешки писател Владислав Ванчура, кръстникът на „Капризно лято“.

В.Самаковлиев пред паметника на Владислав Ванчура в Хайве Слезку

Всичко започва от едноименния филм на Иржи Менцел по неговото, както сам го нарича, „хумористично романче“. Признавам, ако не следвах чешка филология, едва ли бих знаел, че съществува такъв писател и че има такава книга. Като студенти често посещавахме Чехословашкия културен център в София, който и до днес се намира на „Раковска“, в съседство с Театъра на армията, но в съвсем оскъден, скромнен вид. А на времето, това ще рече в края на шейсетте години, си беше доста солидно присъствие на нашите западнославянски приятели. Родените по-рано софиянци помнят и кристала, и грамофонните плочи, и прожекциите на чешки и словашки филми. Та там ни водеха поне веднъж в месеца на кинопрожекция, специално за нас, студентите бохемисти. Гледахме в оригинал чешки филми, много от които дори не минаваха по екраните, след което пишехме домашно - какво сме видели и какво сме разбрали. Няма да коментирам реакциите ни и колективното умуване кой какво разбрал, както и писането на домашното.

Снимка: личен архив на Васил Самаковлиев

От филмите, които гледахме, най ме бяха впечатлили филмите на Менцел - „Строго охранявани влакове“ и „Капризно лято“. Последният хареса на всички ни, щото там не се приказва много и лесно скалпихме домашната си писмена работа. Минаха години, пораснах, поумнях,

взех да преподавам чешки, да превеждам по малко и в един момент колегите ми бохемисти от елита, така да се каже, решиха да издават събрани съчинения на Владислав Ванчура в издателство „Народна култура“ (всички го помнят и сигурно най-хубавите книги в библиотеката им носят неговото лого) и решиха, че аз трябва да превода най-трудното - „Капризно лято“. Свърших си аз съвестно работата, предадох си превода в издателството, но до книга не се стигна - дойде началото на хаоса и всичко, свързано с културата, се понесе към дяволите.

Така... Течаха си годините в надежди и разочарования, пак ентусиасти колеги бохемисти от елита (шеговито, но с много уважение и благодарност, имам пред вид преподавателите по чешки език и по чешка литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, все добри приятели, за съжаление вече някои не сред нас) създадох сдружението на бохемистите „Бохемия клуб“ и за моето половинвековно съществуване ми поднесоха страхотна изненада - издадох превода ми на „Капризно лято“ от Владислав Ванчура. По финансови причини това не бе книжка, а по-скоро брошурка, но това няма значение. По-важното бе, че един от най-трудните ми преводи видя бял свят, та дори ми донесе и признание. Получих награда „Пловдив“ и награда на Съюза на българските

преводачи за най-добър превод на 1995 година.

Оттам нататък споменавам „Капризно лято“ само когато се налага да си пиша творческата биография. Докато през зимата тази година не ми напомниха, че съм превел хумористичното романче на Владислав Ванчура на български. Един прекрасен ден (доколкото могат да бъдат такива зимните дни в Прага...) получавам писмо по електронната си поща от, представете си!, родното село на любимия писател. Пише ми доцент Ладислав Лудвик, член на ръководството на сдружение „Приятели на Владислав Ванчура“ с молба да им изпратя своя превод на български, тъй като тази година се навършват 125 години от рождението на славния им земляк, 90 години от издаването на „Капризно лято“ и стягат изложба на преводите на прословутото романче на чужди езици. Десет на брой: словашки, руски, полски, български, унгарски, немски, френски, испански, английски, италиански. Ами сега?! В къщи аз имам само един екземпляр от брошурката, не мога да им го пратя, глася се да препиша и да преиздам този прекрасен текст в достоен за него вид. И пак колегите от елита. Намери се един екземпляр, изпратих го на „Ванчуровци“, както се наричат членовете на клуба в село Хае в Силезия, на петнайсетина километра от Острава. Зарадва се доцент Лудвик, благодари и толкоз, а аз пак забравих за „Капризно лято“.

И пак писмо от доцент Лудвик, който, апропо, не е филолог, а икономист, и пак изненада - покана за поредното тържество, наречено „Капризно лято“, тази година посветено, както вече споменах, на 125-тата годишнина от рождението на Владислав Ванчура и 90 години от първото издание на славното хумористично романче. Интересното е, че сред трийсети-

ната членове на клуба, повечето вече пенсионери, няма нито един филолог, а почти двацет години провеждат в чест на писателя тържества - нещо като по-интелигентен и по-заслужаващ уважение селски панаир. И с наденичките, бирата и джунджурии по сергиите, но пък и с богата фолклорна програма и драматизация по Ванчура. Събитието бе планирано за 19 юни, неделя. Нас с Татяна ни канеха от събота, 18-ти, та до 20-ти, понеделник, за да си починем след празника и свързаните с него трапези, и тогава да поемем към Прага. Посрещнаха ни на малката гаричка двама от организаторите - доцентът и още един „младеж“ на нашата възраст. Оттук нататък по чешки минахме на малко име, но останахме на „вие“ - аз Ладьо, Хонзо, те Василе. Взеха ни с кола и близо час обикаляхме околностите, спирахме по високите места да се любуваме на природните красоти на Силезия. После ни настаниха в малко хотелче и ни поканиха на вечеря. Радвахме се на изключителна сърдечност и гостоприемство. Цялото село за нула време узна, че им е дошъл на гости българин, преводач на Ванчура. Случвало ми се е да видя какво ли не из Чехия, но такъв феномен не бях срещал. В селце с над 3 000 жители, шепа интелигентни хора, със скромната помощ на общината, но най-вече с недемонстративен ентузиазъм, да

ангажират толкова народ и достойно да отбележат годишнината на един от най-ярките чешки писатели на двацет век. Само защото случайно се родил в тяхното село, където баща му бил писар или нещо като счетоводител в новопостроената там захарна фабрика. И толкоз, на другата година си вдигнал семейството и тръгнал да си дири късмета из Южна Чехия. На оцелялата във времето сграда от споменатата фабрика сега има паметна плоча, а на мегдана, така да се каже, прекрасен паметник на писателя, пред който ние, гостите, организаторите и много от местните жители положихме цветя. С цялата тържественост по жежко обедно време с процесия, водена от духовна музика и мажоретки от Полша. Няма да се спирам конкретно на тържеството и забавленията, те са нещо типично. Ще спомена само, че програмата бе основно фолклорна и пак благодарение на изобретателността на организаторите с малко пари да докарат много музика. В някакво недалечно село (и това ме шашна - село с международен фестивал?!) по това време се провежда фолклорен фестивал и организаторите са се договорили за изпълнения на съставите и на техния празник. На лятна сцена, декорирана с елементи от познатия филм на Менцел, се редуваха и припкаха в ритъма на фолклора си деца в носии от Полша, Сърбия и Унгария. Знамената на споменатите народности се

вееха на няколко места из селото, и чешкото, разбира се, но и българското - представете си! - само заради мен, единствения чуждестранен гост на тържеството. Ами да, единственият жив преводач на Владислав Ванчура, когото те, както казваха, открили и поканили. Не съм и подозирал, че ще съм център на такова внимание, ама все ми даваха думата, интервю за местния печат, за националното радио, снимаха ме. Голям майтап! Това мен нито ме притесни, нито ме поласка, няма за кога да се изживявам като такъв или онакъв. Най се радвах, че всички ни обгръщаха с такова внимание и искрена сърдечност, та чак не можех да повярвам, че съм в Чехия. Щото знаете с какви криви мутри често ни се налага да се срещаме из Прага. Да, но Прага не е Чехия, а и ние не бяхме и в Чехия, а в Силезия. И все пак, благодарен съм на съдбата си, че преживях такова признание и внимание като преводач на чешка художествена литература, дай Боже всекиму. Защото при нас, преводачите, трудът ни не е нито за пари, нито за слава. Само заради удоволствието от интимното общуване с любимия писател, удовлетворението, че си се справил и мисълта, че преводите ни ще се четат и много след нас, а това значи живот и след преминаване в отвъдното... Та така...

Васил Самоковлиев

Владислав Ванчура (1891-1942) е роден в селцето Хай ве Слезку. Той е чешки писател, драматург и кинорежисьор, по професия – лекар. Първите си творби публикува в чешката периодика през 1919 г. През 1920 г. е член и пръв председател на литературната група Devětsil. Едно от най-известните му произведения е „Картини от историята на чешкия народ“ в три части. Ванчура е бил член на Комунистическата партия, но през 1929 г. подписва Манифеста на седемте и по тази причина е изключен. Председател е на Чехословашкото филмово общество (1936-1938). По време на окупацията на фашистка Германия участва в съпротивителното движение. След покушението на оберфюрера от СС,

Райнхард Хайдрих, е задържан през май 1942 г. от Гестапо и на 1 юни същата година е разстрелян. През 1946 г. получава посмъртно звание-то народен артист.

.Владислав Ванчура на български:

„Куби Кукула“ - детска книжка, превод Яна Маркова.
 „Лъкът на кралица Доротка“ - сборник разкази, превод Гинка Бакърджева.
 „Пекарят Ян Мархол“ - роман, превод Васил Самоковлиев.
 „Капризно лято“ - хумористичен роман, превод Васил Самоковлиев
 „Маркета Лазарова“ - роман, превод Васил Самоковлиев

Филми по Владислав Ванчура:

„Маркета Лазарова“ - режисьор Франтишек Влчил, 1967 г.
 „Кубула и Куба Кубикула“ (анимационен филм, режисьор Ян Карпаш, 1955 и 1973 г.)
 „Капризно лято“ - режисьор Иржи Менцел, 1967 г.
 „Краят на старите времена“ - режисьор Иржи Менцел, 1989 г.
 „Пекарят Ян Мархол“ - режисьор Яромир Ваца, 1953 г.
 „Лъкът на кралица Дротка“ - режисьор Ян Шмид, 1970 г.
 „Бягство до Буда“ (Будапеща) - филмов монтаж на ТВ сериала, режисьор Милослав Лутер, 2002 г.

75 години от смъртта на Владислав Шак (1860-1941)

Чешкият математик, дипломат, журналист и преводач Владислав Шак е един от онези „български“ чехи, посветили живота си в модернизирването на възстановената през 1878 г. българска държава.

Владислав Шак

Владислав Шак се ражда в Налжови (Западна Чехия) през 1860 г. Парадоксално, но факт – в реалната гимназия в Писек той не е бил сред най-прилежните ученици, имал е проблеми с математиката, дескриптивната геометрия и чуждите езици. Именно оттогава датират и първите му контакти с български младежи (най-вече с Илия Георгов), от които взима и първите си уроци по български език (M. Večvářová, České kořeny bulharské matematiky). След като успешно си взима матурата, Вл. Шак заминава за Прага, където посещава лекции по математика и дескриптивна геометрия. Там се запознава с Ян Мърквичка, Карел Лукаш, с българските студенти Васил Атанасов, Александър Теодоров-Балан, Анани Явашов, Павел Златев, с които полагат основите на студентското дружество „Българска седянка“ през декември 1880 г. Владислав Шак е избран за член на ръководството ѝ и става неин секретар и протоколчик. Интензивните контакти с българските студенти в Прага провокират интереса му към България и го подтиква през 1882 г. да приеме предложеното от директора на Сливенската мъжка гимназия Васил Атанасов място на учител по математика, дескриптивна геометрия и

физика.

По време на преподавателските си години в Сливен (1882-1886) Вл. Шак отново попада в чешка среда. Там се сприятелява със свои сънародници – чешките инженери, които работят в града, както и с колеги от училището – преподавателите Теодор Монин, Херменегилд Шкорпил, Йозеф Ворачек и Ян Кадлец.

В Сливен Вл. Шак ежедневно наблюдава недоволството на местното население от решенията на Берлинския конгрес, които оставят Южна България в пределите на Османската империя. В началото на учебната 1885/1886 г. той става свидетел на Съединението и на въодушевлението, което цари сред тамошните българи, помощите, които се събират за българските доброволци по време на войната срещу сърбите (České slovo, 1912). След време Вл. Шак ще си спомни: „В Сливен преживях четири години и мога да кажа, че те са най-щастливите дни от моя живот“. И сливенци запазват топли спомени за младия и симпатичен чешки учител по математика – през 1934 г. те го поканват на тържествата по случай 55-годишния юбилей на тамошната гимназия. Тогава Вл. Шак е обявен за почетен гражданин на града.

След Съединението (1885 г.) Владислав Шак и останалите чешки преподаватели са преместени в София и назначени в Първа софийска мъжка гимназия. Малко известен, но любопитен факт е, че един от учениците му е бъдещият поет Кирил Христов. Известно време (1891-1894, 1907-1908) Вл. Шак преподава и в университета. В София той се запознава с друг свой сънародник – учителя по латински език Ян Брожка (Venkov, 1939). От този период датира и запознанството му с авторитетния чешки политик и лидер на партията на народните социалисти Вацлав Клофач, който посещава София през 1903 г. по покана на дружество „Чех“,

за да изнесе публична сказка за чешкия политически живот.

Владислав Шак се включва в културния живот на „софийските чехи“ – става член на дружество „Чех“, а през 1893 г. е избран за негов председател. Той подема инициативата за създаване на чешко училище в София, но поради липса на финансови средства, тази идея скоро е изоставена. Вл. Шак влиза в остър конфликт с останалите членове на ръководството на „Чех“. Стига се дотам, че той не само напуска организацията, но основава дружество „Славия“ като противовес на „Чех“, което обаче има кратък живот. В началото на XX век отношенията между В. Шак и дружество „Чех“ се изглаждат и той отново е приет за негов член, даже влиза и в ръководството му.

В София Владислав Шак се изявява и на литературното поприще – той до такава степен овладява българския език, че под перото му излизат преводи на произведения на български поети и писатели (Иван Вазов, Христо Ботев, Константин Величков, Петко Славейков, Пенчо Славейков, Кирил Христов, Елисавета Багряна), които публикува в авторитетни чешки списания („Čas“, „Slovanský přehled“). В „Slovanský přehled“ помества материали за българската история, култура и литература под псевдонима Мартин Прентов. Самият Владислав Шак се изявява и като поет – през 1905 г. излиза стихосбирката му „Под Витоша“, в която той описва красотите на София и заобикалящата я природа, редица културно-исторически паметници, живота и взаимоотношенията в чешката колония в България. Чешкият математик става автор и на българо-чешки и чешко-български речник, а заедно с дъщеря си, Камила, съставя българо-чешки разговорник. Заради заслугите си към българската държава в областта на просветата, през 1905 г. Владислав Шак е награ-

Учителите в Първа Софийска мъжка гимназия, 1904 г. Шак е третият отдясно на втория ред.

ден с Народен орден „За граждански заслуги“ 3-а степен. (цит. по М. Černý, *Matematik s básnivou duší...*).

Още през 1887 г. Владислав Шак се жени за братовчедка си Камила Пфанцерова, която му ражда няколко деца - Камила, Яна, Ян, Владислав, Ярмила и Мария. В началото на 20 в. Вл. Шак преживява тежки моменти в личния си живот - здравословното състояние на жена му Камила се влошава, а дъщеричката му Ярмила умира. През 1908 г. той и семейството му се завръщат окончателно в Прага. В продължение на няколко години (1909-1916) той работи като помощник-учител в Чешката търговска академия в Прага. (М. Večvářová, *České kořeny...*).

Същевременно, Вл. Шак продължава да се интересува от събитията на Балканите – през 1909 г., във връзка с т. нар. Загребски процес става кореспондент на в-к „Народни листи“, а непосредствено след избухването на Балканската война през октомври 1912 г., заедно с Вацлав Клофач, е командирован от вестник „České slovo“ (периодичен орган на партията на народните социалисти) като военен кореспондент. Пряк свидетел на драматичните събития на бойното поле и на военните победи на

балканските съюзници над Османската империя, той ги описва в своите подробни репортажи, с които се изпълват страниците на вестника. В репортажите си Вл. Шак не крие своите симпатии към българите – още в навечерието на Първата балканска война пише с възмущение за непоносимия младотурски режим в Македония, в резултат на който тамошното българско население намалява с 44%. Чешкият българофил не се колебае да хвърли вината за това върху Великите сили и техните дипломати. При новината за завземането на Лозенград (считан до този момент за непревземаем), Вл. Шак пише наситена с емоции статия „Pad Turecka!“, в която възкликва възторжено, че това не е само „паметен ден в историята на славянството“, но е и краят на Османската империя: „Падна империята на падишаха.“ Същевременно, в своите репортажи Вл. Шак дава подробна информация за българските атаки срещу Одрин и приближаването на българските войски към Цариград. През ноември 1912 г. Владислав Шак се завръща от бойното поле в Прага, където представя пред чешкото общество впечатленията си от фронта в сказката „За войната на Балканите.“ (České

slovo, октомври – ноември 1912). След злощастната за България Втора балканска война през лятото на 1913 г. Вл. Шак пише поредици от статии в „České slovo“ в защита на българските национални интереси в Македония. Своя интерес към македонския проблем Вл. Шак демонстрира в книгата си „Спорът за Македония“ (1916). В увода Вл. Шак заявява, подобно на Владимир Сис две години по-рано, че смята за свое задължение да разкаже „поне пред чешкото обществено мнение“ истината за историята на българо-сръбския спор за Македония, понеже събитията от 1912-1913 г. са изопачени в чешките земи, в резултат на което чехите заели просръбска позиция. Книгата се състои от две части. В първата, озаглавена „Българо-сръбските взаимоотношения и македонският въпрос“, са разгледани накратко историята на Македония и спорът между българи и сърби за нея до 1912 г. При написването на тази част на книгата Вл. Шак се позовава на произведението на проф. Атанас Иширков „Принос към етнографията на македонските славяни“, на труда на руския доцент от Петроградския университет Н. С. Державин „Българо-сръбските взаимоотношения и македонският

Учителите в Сливенската гимназия, 1884 г. Шак е в средата на втория ред.

въпрос“ и на проф. Лубор Нидерле. Вл. Шак твърди, че българо-сръбският спор започва след създаването на българската екзархия (1870 г.), която очертава българските етнически граници.

Втората част на книгата, озаглавена „Кой е виновен?“, е посветена на събитията от началото на Първата балканска война до включването на България в Първата световна война. Вл. Шак написва тази част въз основа на книгата на българския политик Иван Евстратиев. Гешов „Балканският съюз – спомени и документи“ и на още няколко автора. Според чешкия българофил българите допускат огромни грешки по време на Балканските войни (1912-1913), тъй като разчитат само на военните си победи и на „силата на правото“, а подценяват силата на вестникарската пропаганда в чужбина, която сърбите умело използват. Така светът получава погрешна информация за балканските събития, благодарение на шовинизма на сръбските учени, които изопачават историята, обявявайки Македония за сръбска. През есента на 1916 г. Вл. Шак е арестуван по обвинение в сътрудничество с нелегалната чешка организация „Мафия“ и с емигрантския комитет, отнети са му преподавателските права. Освободен е през лятото на следващата година при обявената от новия император всеобща амнистия (M. Večvářová, České kořeny...).

Снимка: архив

След края на Първата световна

война Владислав Шак не забравя България и българите, продължавайки ролята си на защитник на българските национални интереси. В началото на 1919 г. той изпраща на председателя на Чехословашката република Томаш Г. Масарик меморандум с апел да подкрепи българските национални аспирации на мирната конференция. На страниците на чехословашкия периодичен печат той защитава историческите права на българите върху Македония. Като главен мотив той изтъква дезинформираността на чешкото общество за истинското състояние на нещата там. „В последно време в чешките земи за българите се говори в негативен тон по повод Втората балканска война“, отбелязва той във в-к „Трибуна“. Според Вл. Шак, единственият виновник за нея е цар Фердинанд, а не правителството на д-р Стоян Данев. Допуснатите от българите грешки – включването им в Първата световна война на страната на Германия, са резултат от Букурещкия мир през 1913 и предателството, извършено спрямо тях от съюзниците. Вл. Шак критикува не само сърбофилството на бившия главен редактор на „Народни листи“ Йозеф Холечек, но и отхвърля теорията на проф. Йован Цвиич, че в Македония има македонски народ. „Македония е населена от българи, а не от сърби“, а в миналото даже самите сърби са я признавали за българска територия, не се колебае да заяви от страниците на

вестника Вл. Шак.

Безспорно признание за българофилството на Вл. Шак е назначаването му за почетен консул на България в Чехословакия с царски указ от 16 август 1920 г., длъжност, която той изпълнява до 1932 г. В Прага той се включва активно и в културния живот на тамошните български студенти и дружество „Българска седянка“, даже взима участие в изработването на Устава ѝ след нейното възстановяване през есента на 1919 г. (M. Večvářová, České kořeny...). Името му срещаме сред официалните гости или активните участници на организирани от дружеството вечеринки, посветени на Иван Вазов и на чешкия музиколог Лудвиг Куба, станал популярен сред българите с издаването на своите „Македонски песни.“

По случай 70-годишнината на Вл. Шак през 1930 г. българската държава го удостоява с Народен орден „За граждански заслуги“ 2-а степен, а чешкият журналист Владимир Сис му посвещава голяма статия в „Народни листи“, в която припомня преподавателската му дейност и защитата на българските национални интереси. Владислав Шак е представен и като радетел на българо-чешките литературни връзки, а с това и последовател на благородната мисия на Йозеф Ворачек в популяризиране на творби на български писатели и поети в чешките интелектуални среди.

В началото на 30-те години в Прага съдбата отново среща Вл. Шак с някогашния му ученик Кирил Христов, който е назначен за лектор по български език в Карловия университет. Българският поет посвещава на Прага 40 сонета, които издава в стихосбирката „Симфония на Прага“ и които впоследствие са преведени именно от учителя му по математика Вл. Шак.

През лятото на 1941 г. чешкият математик, дипломат, преводач, публицист и поет Владислав Шак завинаги си отива от този свят на 81-годишна възраст.

д-р Красимира Мархалева

Българите, които живеят в чужбина, вече могат да получават свидетелство за съдимост в рамките на час след подаване на заявление в българските консулства, съобщил пресцентърът на Министерството на правосъдието. Досега услугата се изпълняваше за месец. Гражданите могат през интернет да заявят, платят и получат електронно свидетелство за съдимост от всяка точка на света, ако разполагат с електронен подпис. Ако нямат такъв, могат да заявят документа по интернет, а да го получат разпечатан и заверен от служител в консулството. (<http://www.dnevnik.bg>)

България е на 113-то място от общо 180 държави в индекса за свобода на словото в световната класация на „Репортери без граници“. От 2009 г. насам България отбелязва значителен спад в класацията. Преди 7 години страната е била на 68-мо място. България се доближава по свобода на словото до държави като Замбия, Нигерия и Парагвай. На първо място по свобода на словото е Финландия, на второ – Холандия, следвани от Норвегия, Дания и Нова Зеландия. Причина за слабия резултат е обладаната от корупция среда и симбиозата между медии, политици и олигархия.

„Плаващите кейове“ - уникалната инсталация на Христо (Христо Явашев) даде възможност на над 1,2 милиона души да ходят по вода. Броят им надхвърли два пъти очакванията, съобщават световни медии. Дължината на уникалната плаваща пътека е с дължина 3 километра и с ширина 16 метра и свързва брега при Сулцано с островите Монте Изола и Сан Паоло. Тя е открита на 18

юни. Пътеката е изградена от около 220 000 полиетиленови кубове, сглобени като мозайка и покрити със 100 000 кв.м. жълто-оранжево плат. Плаващата пътека е прикрепена с помощта на котви по дъното на езерото. Инсталацията струва 16 милиона евро и е финансирана с продажбата на рисунки и подготвените преки.(БГНЕС)

На възпоменателна церемония в концлагера Белене на остров Персин президентите Росен Плевнелиев и Петър Стоянов, военният министър Николай Ненчев, оцелели концлагеристи, роднини на загиналите и жители на Белене почетоха паметта на жертвите на тоталитаризма. „Престъпленията на комунизма още не са наказани, жертвите на тоталитарния режим не получиха справедливост, а истината за този период от нашата история е тотално подменена“, заяви президентът Плевнелиев.

Италианският свещеник Паоло Кортези иска да превърне лагера в Белене в музей, да се изгради и мемориал в памет на жертвите на тоталитарния режим. Местната управа е предоставила шест от класните стаи в училището, където временно ще се помещава бъдещият музей. За 40 години през „Лагера на смъртта“ на остров Белене са преминали над 30 хиляди души, посочени като противници на режима, застрашаващи държавната сигурност. България е единствената държава в Европа, която няма мемориал за жертвите на тоталитаризма. (Източник: БНТ)

Паметникът на кан Алцек бе открит през юни от посланика на България в Италия Марин Райков и кметовете на градовете Челе ди Булгерия и Велики Преслав - Джино Марота и Александър Горчев. Това е първият паметник на български владетел извън България, съобщиха от посолството ни в Рим. Статуята е висока почти 3 метра и е издигната в центъра на града. Кан Алцек - син на Кубрат, заселил около 670 г. българи в няколко селища около Неапол. Сведения за него намираме в „Лангобардска история“ от VIII в. на Павел Дякон.

Челе ди Булгерия се намира на 400 километра на юг от Рим. Според легендата в района е имало манастир с български монаси.

Евростат отчете, че през 2015 година България отново е оглавяла списъка на най-бедните страни в ЕС. През 2014 година хората в тежко материално положение са били малко над 33 на сто от населението, докато през 2015-а броят им вече надхвърля 34 на сто.

Екатерина Карабашева и Христо Тенчев попаднаха в престижна класация на Forbes за най-успешните предприемачи в социалната сфера в Европа под 30-годишна възраст, пише money.bg. Карабашева е на 26 години и е създател на мобилното приложение Jourvie, което е насочено към хора с хранителни разстройства, които се опитват да се върнат към нормалния хранителен режим. Тенчев е съоснователят на Софтуерния университет в София. В него над 33 000 студенти са получили квалификация в IT сферата и предприемачеството, а 97% от тях веднага са успели да си намерят работа по специалността. Едва на 18 години Тенчев става съосновател и на компанията за видеоигри XS Software, чиито печалби се равняват на над 5 милиона евро годишно.

Плажът на българския курорт Синеморец бе препоръчан като един от най-добрите в Европа от британския туристически портал Rough Guides. Село Синеморец е разположено върху полуостров, южно от устието на р.Велека (най-чистата река в България), на 5 км на юг от Ахтопол и на 20 км от Царево. Плажът при устието на реката се счита за един от най-красивите в България.а

Снимка: архив

Уиндзор - най-големият кралски дом в света

„Уиндзор е моят дом, както никое друго място“, казва английската кралица Елизабет Втора

Най-големият функциониращ кралски дворец в света е този в Уиндзор, графство Бъркшир, Англия. Жилищната резиденция на кралицата на Великобритания се намира само на 34 км. западно от столицата на Обединеното кралство.

Уиндзор е една от двете официални резиденции на Елизабет Втора

Тя е отворена не само за официални визити, но и за любопитните туристи, дошли от цял свят да се насладят на невероятната архитектура и загадъчност. Когато на върха на кулата се вее английският флаг, означава, че кралицата е там и замъкът е затворен за посещения. През останалото време може спокойно да бъде разгледан.

Построен от Уилям Завоевателя през далечния 11 век, замъкът Уиндзор е не само символ на кралската власт във Великобритания, но се счита и за един от най-старите и най-големи замъци в света. Заедно с Бъкингамския дворец и двореца Холируд хаус в Шотландия, той е другата официална резиденция на английската кралица Елизабет Втора.

За да се насладите на една приятна разходка в Уиндзор, трябва да отделите поне един слънчев ден. И за разлика от огромния мегаполис Лондон, тук атмосферата е друга.

Още щом човек стъпи на гарата, го обзема едно спокойствие, което няма нищо общо с шумотевицата в огромния град. Няма ги задръстванията, метрото, всички онези забързани чужденци, дошли да препечелят някоя и друга британска лира. И макар че не спират да прелитат самолети над главите ни в посока към най-голямото летище в Англия – Хийтроу, тук животът сякаш тече като една голяма, спокойна река, в чиито води се оглежда сянката на историята.

Още в началото на двореца, непосредствено до портата, ни посреща богата колекция от фотографии на кралицата, като се започне от времето на стъпването ѝ на престола през 1953 г., та до наши дни. Елизабет Александра Мери е кралица и държавен глава не само на Обединеното кралство и Северна Ирландия, но и на 15 страни на Британската общност, в т.ч. Австралия, Канада и Нова

Зеландия. Тя е и върховен управител на Църквата на Англия, върховен главнокомандващ на британските въоръжени сили и лорд на Ман. Подобно на другите средновековни крепостни строежи, замисълът и на този бил да служи за отбрана. След нормандското нашествие през 1066 г., Уилям Завоевателя издига няколко отбранителни крепости около Лондон. Една от тях е Уиндзор - заобиколен от ледените води на Темза и от гъста непроходима гора. Променян, опожаряван, укрепван и реставриран през вековете, замъкът придобива днешната си визия. От всички 1000 стаи в двореца, през 1992 г. пожар унищожава частично 100 от тях в апартаментите за лично и церемониално ползване. Възстановяването им продължава 5 години със същите техники, които са използвани преди 900 години при Уилям Завоевателя. През различните владетели пищните зали на двореца са имали какви ли

Кралската стража

не предназначения – служили за кралска резиденция, в тях е имало много приеми, използвани са за съд и дори за затвор за кралски особи. През замъка са минали осем последователни кралски династии и се празнуват сватбите на кралското семейство от 12 век до днес. Залите са украсени с богати картини от кралската колекция, отразяващи различни периоди от историята на Великобритания. Интериорите на двореца изкусно прелитат детайли от тежкия бароков стил, елементи от рококо и елегантна готика. По време на обиколката не пропуснахме да надникнем и в кухнята на кралицата, която е отворена за посещение само в определени периоди от годината. Под целия комплекс е изграден таен тунел, който извежда обитателите му при опасност. Погледът на любопитния турист няма как да не бъде привлечен в Долния вътрешен двор от „перлата на короната“ - параклисът „Сейнт Джордж“, който се откроява с изключителната си архитектура в духа на т.нар. перпендикулярна готика. В него са погребани 10 английски монарси. Там е и подземната гробница на Хенри VIII и неговата трета съпруга Джейн Сиймур. Не убягват от погледа и стъклописите на западния прозорец, които изобразяват 75 сюжета от английската история. В този параклис се провеждат церемониите, свързани с Ордена на Жартиерата, когато кралицата приема новите членове в най-стария орден

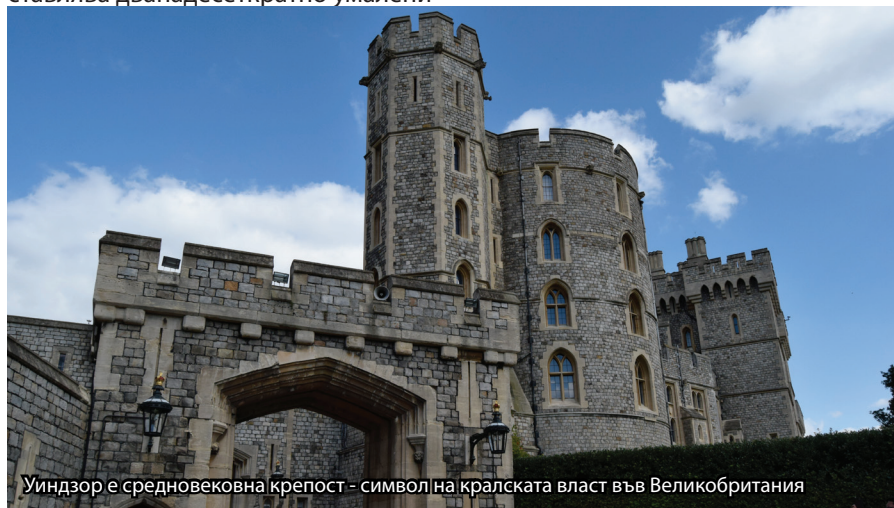

Замъкът е построен от Уилям Завоевателя през XI век

в света. А над всеки стол се виждат личните знамена на кралските рицари. Създаден през **1348г**, от Едуард III, Орденът символизира не само кралската военна мощ, но и уважението в кралския двор. Дори когато кралицата не е в двореца, смяната на караула става със същата тържественост, както когато тя е там. Залите, в които се съхраняват оръжия от различни епохи, представляват особен интерес за посетителите, вероятно защото тук се пази куршумът, покосил адмирал Нелсон в битката при Трафалгар. В непосредствена близост до главния вход на двореца се намира и най-късата уличка в света - само 1 м, кръстена на кралица Шарлот. В източния вътрешен двор - Горния, са кралските покои, а западният е известен като Долния. Изключително творение на архитекта сър Едуин Лътиънс представлява дванадесеткратно умалени-

ят замък в миниатюра „Куклен дом“ на кралица Мери, проектиран през 1923 г. И колкото повече се вглежда човек в замъка, толкова повече разбира думите на крал Джордж V, че “всичко, което влиза в Уиндзор, трябва да е най-доброто”. На брега на Темза, в непосредствена близост до замъка, е второто най – старо училище във Великобритания – колежът Итън. Построен е от Хенри VI през 1440 г. В него са учили много короновани особи и министър-председатели. Той представлява частен пансион за момчета на възраст от 13 до 18 години. В него има 1300 ученици, като една част се обучават безплатно, защото са кралски стипендианти.

Минка Атанасова

Уиндзор е средновековна крепост - символ на кралската власт във Великобритания

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Kč. Почтенските услуги поема сдружение „Възраждане“.
Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.

Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail bulgari@atlas.cz

За контакти:
o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Българи брой 2 /2016

Издател:
Гражданско сдружение „Възраждане“,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:
Мария Захариева

Редакционен екип:
д-р Красимира Мархолева, Васил Самоковлиев

Сътрудници:
Снежана Таскова, Пламен Тотев, д-р Тая Янкова, Стефан Кисьов, Даниела Горчева, Татяна Борисова, Минка Атанасова, Борислав Гърдев, Пенка Калинкова, Раиса Андонова-Щурм, Златна Костова, Румяна Кирилова

Дизайн: Станил Станчев

Година 15, брой 2/2016

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 30. 06. 2016

Цена: 30 крони
Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопиран или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 2/2016

Adresa redakce a tel. spojení:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XV
Periodicitá: 6
Náklad: 600 výtisků
Místo vydávání: Praha
Číslo vydání: 2/2016
Den vydání: 11.07. 2016
Evidenční číslo: MK ČR 13282
Vydavatel: Vazraždane, Americká 28
120 00 Praha 2, IČO 26544229

„Българи“, списание за българите в Чехия

„Възраждане“ „Българи“ Абонамент Фото галерия Връзки

Архивни броеве

- 2005 година
- 2006 година
- 2007 година
- 2008 година
- 2009 година
- 2010 година
- 2011 година
- 2012 година
- 2013 година
- 2014 година
- 2015 година

„Българи“ 2015, брой 1
„Българи“ 2015, брой 2
„Българи“ 2015, брой 3
„Българи“ 2015, брой 4
„Българи“ 2015, брой 5-6

Списание „Българи“ 2015, брой 5-6

Разгледай списанието по рубрики - Съдържание:

- Българската общност**
- Музикален празник в Рудолфинум
- Среща с Елена Радичева I Коледа в Неделното училище в Бъдро
- Коледа в училище „Възраждане“
- VII-Вълшебна Коледа в училище
- Адвентен концерт в зала „Мартин“
- „Съединението прави силата“
- Симон Симонов – един достоен българин
- Ансамбъл „Пирин“

Годишнини

- Връщането на Южна Добружа на България
- Гвотли Късовианов
- Забравеният подвиг на българските прависти

Пътешествия и разходки

- Разходка в парка Прухонце
- Музеят за история на изкуството във Виена
- Киото – културната столица на Япония
- Хирошима – градът-феникс

Култура

- Асен Блатени: Аз съм един щастлив човек!
- Писмо до Юнеско от Прага
- Стоянка Мутаfoва
- Прозорци към душата на художничката Мила Милчева
- Български работи
- Христина Мирева – поезия
- Фолклорът е във всеки българин
- Чудеса без начало и без край
- Софийският международен конкурс „Лириничи гласове“
- За един неочакван въпрос
- Пловдив – европейска столица на културата 2019 г.

Българо-чешки връзки

- Как се пише и превежда постмодерен роман

Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.bulgari.eu Facebook: [Bulgari Vazrazhdane](https://www.facebook.com/BulgariVazrazhdane)

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

БСО „Д-р Петър Берон“

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ
ПРАГА

НАЧАЛО НОВИНИ ПРИЕМ ИСТОРИЯ ГАЛЕРИЯ ЗА УЧИЛИЩЕТО КОНТАКТИ ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

www.bgschool.eu

Прага – сърцето на народите 2016
Танцов ансамбъл към читалище „Просвета“ в град Мездра

Прага – сърцето на народите 2016
Танцов ансамбъл към читалище „Просвета“ в град Мездра

